

ELISABETH BESKOW

PÅ

ELGHYTTAN

Elisabeth Beskow

På Elghyttan

«Public Domain»

Beskow E.

På Elghyttan / E. Beskow — «Public Domain»,

© Beskow E.

© Public Domain

Содержание

1	5
2	7
3	11
4	13
5	15
6	17
7	20
8	22
9	25
10	27
11	30
12	37
Конец ознакомительного фрагмента.	38

Elisabeth Beskow

På Elghyttan

1

Det var i soluppgången en tidig höstdag på Elghyttans gård. Alla fönstren längs fasaden af den långsträckt herrgårdsbyggnaden återkastade morgonsolens ljus.

En ung kvinna, Elisa Spitzenholdt, kom ut genom porten och strödde en handfull söndersmuladt bröd åt sparfvarna, som genast kvittrande flockade sig omkring henne. Det låg något fornnordiskt kraftfullt så i hennes gestalt som anletsdrag, något som ingaf både förtroende och respekt. Då man såg henne, kom man ej att tänka på hennes ålder. Hon var en personlighet och hade något på en gång ung och moget, hvilket verkade tilldragande.

Fåglarna flockade sig omkring henne, de vågade nästan äta ur hennes händer.

När hon gifvit dem allt, lade de sina små hufvuden på sned och tittade med svarta pärlögon på henne, undrande om det verkligen var slut. Hon log mot dem och sade mildt bannande:

»Icke nöjda ännu? Är det sig då likt öfverallt? Ju mer man får, ju mer vill man ha.»

Hon gnuggade händerna mot hvarandra, kanske satt där något kvar. Ja, ganska riktigt, en brödmula föll ned på hennes fot och pickades upp af en liten sparf. Elisa stod stilla och väntade, tills han af sig själf flög bort; hon tyckte ej om att skrämma. Sedan gick hon öfver gården vidare.

Höga, täta skogar, rika på villebråd och poesi, upptaga stor del af egendomens areal, men på ett ställe närmast ån, som skär sin väg genom nejden, har skogen fått maka åt sig för åker och äng. Här flyter ån så stilla och lugn, som hade hon ej en tanke på att någonsin hinna sin sjö, här är hennes största njutning att spegla himmelen, gunga barnens barkbåtar på sin rygg och hviska fredligt i vassen. Men vänta bara! När ån hinner ett stycke in i skogen, då blir hon som en annan å. Vindens sus här inne väcker längtan i hennes själ, träden, stora och små, som tränga sig ned mot hennes stränder, inge henne en föreställning om, att man måste fram här i världen. Det blir strömt i ån.

Längre fram börja stränderna bli höga och branta och tränga ihop sig. Ån får det trångt, men begäret att komma fram växer med svårigheterna, och så händer det sig, att den förr så tysta ån får röst. Hennes längtansfulla sång dånar i brusande vattenfall och mäter sin styrka med vindens röster i skogen.

Träden stå lyssnande på de höga stränderna, somliga luta sig öfver vattnet. Himmels spegelbild få de dock ej se klart där nere, ej ens där vattnet stundom glider förrädiskt lugnt strax före ett hvitskummigt fall. Forsen har grävt sig så djupt ned, och träden hjälpa till att skymma himmelen. Men mellan deras grenar händer det dock ibland, att himmelen skymtar fram som en spegelbild i djupet. Då minnes ån sin barndom där uppe bland leende åker och äng, och hon sjunger ut sin längtan i djupare tonart än förr. Tillbaka kan hon ej gå, blott framåt, och framåt går det med starkare fart, fram mot den anade sjön, där hon skall få spegla himmelen, klarare, vidare och renare än bland sin barndoms ängar.

På en spång gick Elisa öfver ån, som, då den gled förbi Elghyttans trädgård, redan börjat öka sitt lopp. På andra stranden stod skogen. Elisa fördjupade sig i den.

Här inne var halfskumt, den unga dagen hade ej än fått herraväldet.

När vinden drog genom trädkronorna, stänktes dagdroppar i Elisass hår. Hon gick enligt sin vana barhufvad. Aldrig tänkte hon på att sköta sin hy eller gömma den bakom parasoll och flor. Den var solbränd, varm af hälsa och frisk och klar som det källvatten, hvari hon badade den.

Efter en half timmes vandring i skogen kom hon till en liten koja. Högt gräs växte på taket, och de grofva stockväggarna hade aldrig gjort bekantskap med vare sig färg eller pensel.

Stugan innehöll blott ett rum, men detta hyste många lefvande varelser: två grisar, tre får, en katt, fyra höns samt alla dessas matmor, en gammal gumma. Den sistnämnda låg i sängen på en bädd af bara lump. Elisa lotsade sig fram bland det två- och fyrbenta sällskapet till gumman.

»Hur är det med mor Inga?»

»Hä?» grymtade den gamla och såg upp med en slö blick.

Elisa upprepade sin fråga. Hennes lågmälda, men tydliga röst återkallade efter hand den sjukas medvetande från dess vandringar i oklarhetens regioner. Gumman kände igen henne och svarade.

Elisa såg sig omkring. Djuren tycktes under flera dagar hafva varit i okvald besittning af golfvet utan att störas af skurborste eller kvast. En luft var här, så att det i sanning behöfdes mod för att träda öfver tröskeln. Och detta var ett sjukrum!

Inga hade i årtal haft vanan att bo tillsammans med sina husdjur. Gammal och ensam, som hon var, ville hon gärna ha sällskap och föredrog djurens framför människors, ty de förra voro tillgifnare och motsade henne aldrig, en egenskap som Inga satte synnerligt värde på. Så länge Inga var frisk, brukade hon valla djuren ute i skogen, men nu då hon ej orkade detta, kommo de knappast ut alls; hon ville ha dem omkring sig dels af fruktan att någon kunde stjäla bort dem, dels emedan de värmdes i stugan; gumman hade blifvit så frusen, sedan det här stygga farit i kroppen på henne.

Elisa hade ej förr än föregående kväll hört om Ingas sjukdom. Denna morgon hade hon kommit för att se om allt kunde vara som man sagt, och verkligheten öfverträffade hennes värsta förväntningar.

Utan att fråga gumman öppnade hon dörren på vid gafvel för djuren, som gärna gingo ut i det fria. Men gumman, som nyss förefallit halfdöd, fick med ens lif i sig. Hon reste sig i sängen och protesterade, men det hjälpte icke. Först när svinens belåtna grymtande och fårens bråkande hördes utanför, och den sista hönan flaxat ut genom dörren, stängde Elisa den. Sedan gick hon bort till den vredgade gumman för att lugna henne. Det var ingen lätt sak, men Elisa hade en förunderlig makt öfver vildheten både hos människor och djur. Det berättades på godset, att en gång, då hon ännu ej var fullvuxen, hade hon gått ensam in i ladugården och tagit hand om en ilsken tjur, som, när han kommit hem med korna en kväll, plötsligt gripits af ett så häftigt bärsärkaraseri, att hvarken ladugårdsdejorna eller stallkarlen fått bukt med honom, utan rusat ut och slängt dörren i lås. Då hade Elisa kommit och till allas fasa gått ensam in, stängt dörren efter sig och klafvat tjuren. Hennes enda vapen hade varit ett stycke salt, som hon haft i handen. Från den stunden tilldelade henne folktron en särskild förmåga att tämja. Den visade sig äfven nu. Gamla Inga teg och lugnade sig, icke därför att hon tagit ett enda af de skäl, som Elisa framhållit, utan blott emedan hon ej kunde motstå den på en gång ömma och viljefasta blicken och röstens öfvertygande tonfall. Gumman kom på det klara med en sak, och det var att fröken Elisa måste ha sin vilja fram, åtminstone så länge hon var i stugan. Därför teg och led hon, medan Elisa öppnade fönstret, tog en kvast och sopade. Eld gjordes upp och kaffepannan sattes på. Litet matvaror hittades i ett skåp. Gumman fick sig så ett mål halft med halft mot sin vilja. Kaffet piggade upp och återgaf henne krafterna så pass, att hon, så snart fröken Elisa lämnat stugan, kunde omintetgöra åtminstone något af dennas verk. Inga kraflade sig ur sängen, fram till dörren, som hon lyckades få upp. Med halfslocknad röst lockade hon på sina älsklingar. De kommo så småningom och gingo lydigt in. Gumman stängde både dörr och fönster och släpade sig sedan tillbaka till sin bädd. Men då var det också ute med krafterna. Hon orkade inte säga ett ljud åt grisen, som skubbade sig mot sängen, så att den riste. Det var kanske så godt det, tänkte mor Inga, ty fast skakningen nog gjorde ondt i hennes skröpliga lekamen, var den dock ett tecken till att de kära djuren voro omkring henne. Hon orkade ej se upp, men kände hur rent det var inne. Hu, hon frös.

2

Elisa gick hem en väg, som ledde öfver ägora. Här arbetade slätterfolket. Det var den bråda tiden, men ingen synnerlig brådska förmärktes. När Elisa gick förbi, strökos mössorna af och togos friskare tag. Hon frågade efter rättaren och fick det svaret, att han ej var kommen än. Folket hade på egen hand delat arbetet emellan sig.

Elisa gick tyst vidare. Om en stund mötte hon rättaren.

»Har det inte ringt till arbete för länge sedan?» frågade hon.

»Jo, nog har det det alltid», medgaf han, »men se det är som så, att jag försof mig, och kärringen min fick ruska i mig duktiga tag, innan hon fick mig klar.»

»Har Andersson druckit igen?»

»Nej, inte det precis», svarade han dröjande.

Hon såg på honom med en allvarsam blick, som dock røjde mer sorg och omtanke om honom än harm öfver hans försumlighet i tjänsten. Han märkte detta med lättnad och tillade i ett anfall af ädelmod:

»Jag lofvar att aldrig dricka mer.»

»Sådana löften äro lättare att ge än hålla», sade hon.

»Ja, se fröken Elisa känner mänskohjärtat, hon. När jag får se brännvin, känner jag mig ackurat som en gammal skuta, när hon kommer i vatten efter att ha legat och torkat och gistnat på landbacken. Det är alldeles som i historien med mästrelotsen ...»

»Ja, ja», afbröt Elisa, som ej hade tid att längre uppehålla sig, »jag har hört berättelsen. Vill Andersson vara snäll och skicka en karl till gamla Inga i Hanebyskogen. Hon ligger sjuk och kan ej taga vård om alla sina grisar och får. De måste föras till herrgården och skötas där för hennes räkning. Laga att det blir gjordt så snart som möjligt.»

»Jaha», svarade rättaren.

»Och så kanske Anderssons Brita kan gå till gumman och se om henne och göra lite snyggt i stugan?»

»Det vet jag inte, om hon har tid med; det var visst något hon skulle ha för sig i dag», svarade han dröjande.

»Vet Andersson inte någon annan då? Jag skall naturligtvis betala.»

»Nej, någon annan vet jag icke, men kanske var det ingenting viktigt Brita skulle ha för sig. Hon går nog.»

»Det var bra. Kan jag lita på det då?»

»Fröken kan väl det.»

»Och så fort som möjligt?»

»På ögonblicket», svarade rättaren och förpassade sig vidare med en fart, som gaf föga hopp om löftets bokstafliga infriande.

Strax efter Elisass hemkomst samlades familjen kring frukostbordet.

Major Spitzenholdt var en ståtlig herre med gråsprängdt hår och skägg. Ögonbrynen voro yfviga och gäfvos i förenig med den stora näsan ett drag af bisterhet, som verkade löjligt i det för öfrigt utprägladt godmodiga ansiktet. Majoren var alltid vid godt humör, då han ej var arg. Vemod och tungsinne voro alldeles främmande för hans anläggning. Med majors afsked satt han på sitt gods Elghyttan och var känd som ett komiskt original.

Kallad af frukostklockan trädde han nu in i salen belåten med sig själf och hela världen. Han gjorde på skämt den allra sirligaste bugning för Elisa, kysste hennes hand och frågade hur Elghyttans drottning behagade må.

Hon lösgjorde sakta sin hand. Det plågade henne, att fadern ej förstod iakttaga sin värdighet inför en främling. Bredvid henne stod nämligen en ung man, kandidat Sven Rise, hvilken för ett par

dagar sedan kommit till Elghyttan som informator för majorens båda yngsta barn, Irene och Torvald, 14 och 12 år.

Utan att låta sig bekomma af dotterns stumma ogillande, vände sig majoren med oförminskad älskvärdhet till kandidaten.

»Se, hon är inte litet sträng af sig», sade han förtroligt till denne, pekande på Elisa: »hon håller oss alla i fruktan och bäfvan, men bara genom att vara som en ängel.»

Han såg halft skalkaktigt, halft afbedjande på sin dotter och kysste henne hjärtligt midt på munnen. Sedan han visat samma ömhet mot Irene och Torvald satte man sig till bords.

»Tant Cilla och Christian passa på som vanligt», anmärkte majoren och såg bort mot två tomma platser.

»Pappa», sade Elisa, »jag tror bestämdt inte Andersson duger till rättare.»

»Har du först nu kommit underfund med det, min älskling? Det har jag vetat länge», svarade majoren sorglöst.

Då han fick se kandidat Rises förvånade min, brast han i skratt.

»Karlen har sina förtjänster i alla fall», försäkrade han. »Ingen kan berätta skepparhistorier som han. Sjöman var han, innan han kom hit, ser kandidaten, och jag tog honom i den tron, att han skulle kunna plöja åkern lika bra som hafvet. Men se, 'den gubben gick inte', som de lärda så sant uttrycka sig.»

»Men om han inte kan sköta sin uppgift, borde han väl afskedas», ansåg kandidaten.

»Visst borde han det», erkände majoren beredvilligt. »Men hvem katten har hjärta till något sådant? Inte jag åtminstone. Jag slog fram något om det en gång, men då blef han så jämmerlig, att jag genast tog min hotelse tillbaka. Han kommer nog att förbli på Elghyttan, tills endera af oss dör. Och jag är just inte ledsen för det. Vill jag ha roligt ibland, går jag bara ut till honom på fältet och låter honom berätta sina historier för mig. De roa mig ofantligt. 'Det är intet ondt, som ej har något godt med sig', påstår ordspråket. Rättaren gör mig åtminstone den nyttan, att han lockar mig ut att se till arbetet på godset mycket oftare än jag annars skulle komma mig för med det.»

»Det öfverinseendet är allt mycket värdt, när pappa bara hör på hans skepparhistorier», anmärkte Torvald skrattande.

»Är du näsvis, pojke?» frågade majoren med ett låtsadt försök att vara fruktansvärd.

Torvald lät sig ej det minsta bekomma.

»Men pappa», sade Elisa, »det går inte an att låta det vara som det är med Andersson.»

»Hvarför skulle det inte gå an?» frågade majoren en smula otålig.

Tanken på att något borde ändras besvarade honom, och i synnerhet när man tycktes fordra ett ingripande från hans sida.

»Han börjar dricka på allvar. Kanske skulle det bli honom till hjälp, om pappa gjorde nykterhet till villkor för hans kvarstannande.»

»Predika absolutism för honom du, min vän. Skulle jag börja göra det, kunde han kanske svara: 'sopa rent utanför din egen dörr först, min gubbe'.»

»I dag kom han för sent till fältet, därför att han druckit i går.»

»Arbetade inte folket ändå?»

»Jo.»

»Nå hvad gör det då? Missunna inte karlen hans lilla morgonlur.»

»Men arbetet går inte med samma fart, då förmannen saknas.»

»Åh strunt, farten blir nog bra. Låt oss nu tala om något annat.»

»Fröken var tidigt ute i morse», sade kandidaten till Elisa.

»Ja, i soluppgången», svarade hon.

»Hu! Hvad skulle du uppe att göra så midt i natten?» frågade en röst bakom henne.

Det var hennes bror Christian, som sent omsider uppenbarade sig. Han var löjtnant vid ett landsortsregemente och hade därför godt om tid att gå och slå dank på Elghyttan. Elisa var glad, när han bevärdigades tillbringa sin ledighet där och icke annorstädes.

»Jag skulle se om Inga i Hanebyskogen. Hon är sjuk.»

»Ge henne en flaska portvin», sade majoren godhjärtadt.

»Tack, det skall göra henne godt. Men det hon ännu bättre behöfver är frisk luft och renlighet», svarade Elisa och berättade i hvilket tillstånd hon funnit gumman och hennes omgifning.

Alla utom majoren förfasade sig; han förstod den gamla.

»Man tycker om att ha det som man är van», sade han, »och det känns alltid bittert att skiljas från det man älskar, vare sig detta nu är guld och ära eller smuts och grisar.»

»Men om hon skall dö, så måste hon ju skiljas ifrån det i alla fall», sade Elisa.

»Låt henne åtminstone behålla sina fän tills hon dör, stackars kräk. Fuska inte i dödens handverk du, min unge», sade majoren och kastade några läckerbitar till sina två favoritkattor, hvilka sutto och snålades på hvar sin sida om honom.

»Det är för att möjligen rädda gumman, som jag vill göra rent hos henne, förstår pappa. Hon kan inte lefva i en sådan omgifning.»

»Hon dör mycket förr, om du beröfvar henne den kära smutsen», vidhöll majoren. »Låt henne du behålla den.»

»Det är ändå rysligt att älska smuts. Folket behöfver uppfostras. Hit borde komma någon och hålla föreläsningar i hygien», sade Christian med en ansats till energi.

Han kunde låta ganska dådkraftig, när det gällde sådant, som ej kom i fråga för honom att göra.

»Har du inte tänkt på att hålla ett sådant föredrag, Rise?» tillade han.

»Den jag tror skulle lyckas bättre vore fröken Elisa», svarade denne.

»Elisa! Nej tack, min syster får inte hålla tal», sade löjtnant Christian. »I ett fall är jag biblisk och det är i den åsikten, att kvinnan skall tiga.»

»Jag tror inte alla hygieniska föredrag i världen skulle kunna rensa mor Ingas stuga», sade Elisa; »till det behöfves en driftig kvinna med sopkvast och rotborste. Det skulle ta bättre än många lärda herrars värtaliga tungor.»

»Det var ett sant ord», sade kandidaten leende. »Det finns nog för mycket tal och för litet handling i världen.»

I detta ögonblick öppnades dörren, och tant Cilla seglade in med minen af en martyr.

»Ursäkta, min nådiga, att vi satte oss», sade majoren, »men se, din morgonsömn och vår morgonaptit äro båda alltför goda för att kunna komma öfverens liksom prästerna i vår församling.»

»Min morgonsömn!» upprepade tant Cilla med lidande röst. »Den är minsann inte god. Jag sofver aldrig, ser kandidat Rise, men det tror ingen.»

Tant Cilla var en syster till majoren. Hon hade vid hans hustrus död flyttat till honom för att taga hand om hans hushåll och barn, men Elisa var dock den, som i själfva verket bar omsorgen om allt, tant Cilla inberäknad.

Den gamla fröken ansåg, att hennes lidanden aldrig fingo den medkänsla de kräfde, och därför framlade hon dem med ny förhoppning för hvarje ny person, som kom i hennes väg. Kandidaten fick nu en utförlig redogörelse för alla de krämpor, som ansatte hennes stackars lekamen. Han hörde på med verkligt deltagande, och tant Cilla kände sig öfverlycklig. I rörelsen öfver att ha funnit någon, som förstod henne, fällde hon ett par tårar. Hans deltagande lät henne riktigt känna hur synd det var om henne.

»Jag beklagar dig, Rise», sade löjtnant Christian efter frukosten; »nu har du riktigt skaffat dig tant Cilla på halsen. Sanna mina ord, hon kommer aldrig att ge dig någon frid efter detta. Du är hennes favorit; se till att du så snart som möjligt blir entledigad från den sysslan, ty den står ingen ut med i längden.»

Kandidaten log.

»Det gör mig ondt om fröken Spitzenholdt, särskildt för hennes sömnlöshets skull», sade han. Han led själf ofta däraf, fast just ingen fick veta det.

»Äsch, visst sofver hon», sade Christian; »hon är den friskaste af oss, fast hon inbillar sig vara dödssjuk.»

»Det inbillade lidandet kan ofta vara svårare att bära än det verkliga», anmärkte kandidaten och fortsatte sin väg uppför trappan mot lektionsrummet.

Löjtnant Christian såg efter honom. Den lilla, magra gestalten med utstående skulderblad och spetsiga axlar bildade en skarp kontrast mot hans egen kraftiga yttre människa.

»Rise!»

Kandidaten vände sig om och såg frågande på honom. Christian lade märke till mörka ringar under de kvinnligt milda, blå ögonen och ett drag af undergifvet lidande kring de tunna läpparna.

»Du är det och icke tant Cilla, som varit sömnlös i natt», sade han.

»Det var nog bara i inbillningen, som jag låg vaken», svarade Sven Rise med ett fint leende.

»Kom och gå med mig ut på fiske och ge ungarna lof i dag», föreslog Christian.

»Nej, det kan jag icke.»

»Och hvarför ej? Ungarna bli förtjusta öfver en lofdag. Ingen annan lägger sig i, hur du sköter undervisningen.»

»Jo, mina principer lägga sig i den saken», svarade kandidaten.

»Ingen här i huset har några principer, så dem skall du lägga bort med det snaraste.»

Kandidaten skakade leende på hufvudet och gick vidare uppför trappan med hastiga steg, ty klockan slog, och punktlighet hörde till den unge mannens principer.

3

Fram på förmiddagen kom bud till Elisa och förkunnade, att Inga i Hanebyskogen var omöjlig. Hon ville på inga villkor skiljas från sina kära djur, och ingen kunde stå ut med att sköta henne, så arg var hon.

Elisa öfverlade med sig själf. Mannen, som kommit med underrättelsen, stod väntande på hennes beslut.

»Jag kunde rakt inte ta djuren ur stugan», försäkrade han. »Hon lockade på dem, bara jag försökte, och då blefvo de alldeles ifrån sig, och grisarna beto efter mig.»

»Hon får väl behålla djuren då. Tack för hjälpen», sade Elisa litet kort.

Försedd med mat och vin begaf hon sig en stund senare till mor Ingas stuga. Ett stycke därifrån mötte hon rättarens Brita.

»Går Brita ifrån den sjuka?»

»Jag har inte tid att stanna längre. Mor Lena kom just förbi och lofvade sitta där en stund.»

»Men sedan då?» frågade Elisa.

»Jag kan nog inte komma igen», sade Brita tvekande.

Hon var tydligen föga böjd för att gå tillbaka, men det kostade också på att neka fröken Elisa något.

»Jag har skurat golvet och gjort så snyggt där inne som det var möjligt», tillade hon.

Elisa kom i håg, att hon lofvat en slant för besväret, och tog upp sin portmonnä. Men Brita vägrade att ta emot något. Elisa gaf henne en vänligare blick, hon förstod nu, att Brita ej var ogin, utan verkligen icke hade tid. De skildes och Elisa fortsatte sin väg.

Mor Inga beredde sig till energiskt motstånd, då hon fick se henne. Men det behöfdes ej, ty Elisa började med den försäkran, att djuren ej skulle föras bort.

»Jag skall skaffa någon, som kommer hit och sköter både Inga och dem», sade hon mildt.

Nu blef ej den gamla uppbragt, hon välsignade och grät i stället. Och Elisa tänkte, att all den föregående vreden skrefs nog upp på dens räkning, som genom sitt ingripande framkallat den hos den sjuka.

»Men jag menade endast väl», tänkte Elisa urskuldande sig inför samvetet.

Nu gällde det att få någon, som ville vårda mor Inga och hennes stumma älsklingar. Elisa grubblade och fick slutligen en ljus tanke. Då hon tog farväl af gumman, lofvade hon denna att om en stund sända Signe i Backtorpet till henne.

Och Signe i Backtorpet kom, strålande lycklig öfver att få göra sin älskade fröken Elisa en tjänst.

För några år sedan hade Elisa helt vunnit Signes hjärta genom en impulsiv handling, som hon själf kort därefter glömt. En dag, då några flickor gjort narr af Signe för hennes tarfliga kläders skull och fula ansikte, för tillfället vanställdt af ett otrefligt utslag, hade Elisa råkat gå förbi och fått höra det hjärtlösa skämtet. Utan att bevärda de andra flickorna med en blick hade hon gått fram och kysst Signe trots utslag och allt. Från den stunden hade Elisa ingen hängifnare vän än Signe.

Detta kom nu den sjuka Inga till pass. Vid allt hvad den unga flickan gjorde för gumman tänkte hon på, att hon gjorde det för fröken Elisa, och då blef det både väl och gärna utfördt.

Signes tjänster behöfdes dock icke länge. Mor Inga blef hastigt sämre. Elisa sände efter både doktor och präst, men ingendera kunde uträtta något. Den förre ryckte medlidsamt på axlarna, förklarade att det var slut med gumman, och gick. Den senare, komministern i församlingen, gjorde sitt bästa, talade med den döende om hennes synd, om Frälsaren och evigheten, men förgäfves. Talet om dessa ting var främmande för den gamla och förmådde ej genomtränga töcknet kring hennes medvetande.

Sista kvällen gumman lefde var Elisa länge i stugan. Det var Signes andra natt där. Elisa hade tänkt vaka i hennes ställe, men Signe ville icke höra talas därom, hon hade fått sofva rätt mycket föregående natt och var ej det minsta trött.

»Om jag bara sluppe grisarne inne», sade hon, »de lukta så illa.»

»Släpp ut dem. Det taga de ingen skada af, och bort gå de säkert ej», sade Elisa.

Men Signe vågade ej försöket. Gumman kunde bli ond.

»Hon ligger ju redan i själatåget», sade Elisa med en medlidsam blick på den döende. »Omöjligt kan hon numera förnimma något af hvad som försiggår omkring henne.»

Grisarne hade lagt sig till ro. Elisa väckte dem och försökte få ut dem. Men de ville inte och yttrade sitt missnöje i förargade grymtningar. Då hördes en halfslocknad röst från sängen:

»Låt kräkena vara!»

Elisa och Signe sågo på hvarandra. Om en död talat, kunde de knappt blifvit mer häpna. Att kräken fingo vara i ro efter detta, säger sig själf.

Elisa försökte tala till den gamla, men för hennes röst hade denna icke öra.

Underlig till mods gick Elisa hem. Man behöfver ej äga mycket på jorden för att hjärtat skall fastna där så, att man hvarken kan eller vill ägna en tanke åt det man går till mötes, då man skall dö. Men rörande föreföll henne dock den gamlas trogna omtanke om djuren. Inga hade ej haft några andra varelser att älska. Och kärlek är alltid kärlek, äfven om dess föremål är blott en gris.

Under natten dog mor Inga.

»Låt kräkena vara», blef hennes sista ord och medvetna tanke.

4

Det var i kvällen följande dag. Elisa kom från mor Ingas stuga, där hon varit för att ordna med åtskilligt.

I skogen nära spången mötte hon kandidat Rise. De gjorde följe och talade om den döda.

Då de nalkades spången föreslog kandidaten, att de skulle gå öfver ån på bron ett stycke längre upp, men Elisa hade ej tid med någon krokväg.

»Spången är så smal, och ån är både djup och strid inunder», invände han.

»Jag har gått öfver den otaliga gånger och aldrig drömt om att ramla i», svarade hon utan tanke på att han kunde vara orolig för sin egen del.

Att detta dock var fallet, upptäckte hon, då hon kommit öfver och vände sig om. Där stod han tvekande och blek med ena foten på spången och såg ned i vattnet.

Var han rädd? Hon trodde ej sina ögon. Van som hon var vid sina hurtiga bröder, hvilka aldrig kände fruktan, föreföll henne kandidatens feghet knappast möjlig för en man.

Hon gick emellertid tillbaka, tog hans hand och hjälpte honom öfver spången.

Hans blekhet gaf nu vika för en besvärande rodnad. Hon såg den och letade efter något att säga, som kunde förtaga honom blygseln, men fann intet.

»Jag är en stackare, och det plågar mig att ha visat det så tydligt inför er», sade han slutligen i en ton, som röjde, att han blifvit herre öfver sin förvirring.

Hon kände sig lättad.

»Det måtte inte vara godt att ha anlag för svindel», sade hon, antagande något sådant såsom orsak till hans tvekan vid spången.

»Tyvärr kan jag inte undskylla mig ens med det, ty svindel har jag aldrig haft», sade han.

Hon kände sig färdig att bli ond på honom, därför att han framtvungade hennes förakt. De gingo under tystnad genom trädgården.

»Vill ni påstå, att ni var rädd?» frågade hon, då de stannade vid porten.

»Jag har ej stort fysiskt mod», svarade han.

Hon såg undrande på honom. Var han feg eller sällsynt modig? Han vågade ej gå öfver en spång, men han tvekade icke att visa sig sådan han var, äfven med fara att bli föraktad.

»Jag förstår er inte, kandidat Rise», sade hon och skakade på hufvudet.

Det sympatiska leende, som var henne eget, lyste upp hela hennes ansikte. Aftonsolen begöt henne med sitt glödröda skimmer, och hon stod där i sin friska skönhet som en ljusuppenbarelse.

Hans blick blef drömmande och full af vemod. Svara glömde han, men då hon gick in, lyfte han vördnadsfullt på hatten och styrde sedan sina steg bort genom trädgården igen, fast åt ett annat håll än det, hvarifrån de kommit tillsammans.

Sven Rise älskade ensamheten och sökte den ofta. Det var dock ej på sina sorger, motgångar och misräkningar han tänkte i sådana stunder, fast han hade mer skäl än mången annan att göra det.

Tidigt föräldralös hade han nödgats att som mycket ung ensam upptaga lifvets kamp. Ett litet kapital och en bräcklig hälsa var allt hvad han i världens ögon hade, men inom sig ägde han något, som icke syntes, en bärande kraft.

Läkare ville han bli och tänkte, att det lilla kapital han fått i arf nog skulle räcka studietiden ut, om han kunde vara riktigt sparsam och flitig. Men dessa båda dygder tärde på hans hälsa, som efter några års ansträngt och framgångsrikt arbete alldeles bröts. Han föll i en allvarsam sjukdom. Den blef långvarig och konvalescenstiden ännu längre. När han äntligen förklarades tillräckligt frisk att återtaga ett litet minimum af arbete, voro hans tillgångar i det närmaste slut. Han försökte läsa, men insåg snart, att han ännu var alldeles för klen för studier, helst som dessa måste drifvas med fart. Läkaren trodde att några års oafbruten vistelse i en hälsosam skogstrakt under måttligt arbete, som

intresserade, var hvad den unge mannen behöfde. Det var orsaken att han sökt sig som informator till Elghyttan.

Här gömde han för alla smärtan öfver sin afbrutna bana så väl, att han själf nästan glömde den.

Samvetsgrant ägnade han sig åt sitt nya, tillfälliga kall, fast han snart märkte, att ingen fordrade detta af honom.

Hans elever intresserade honom från första stunden. De voro ursprungliga och naturliga kanske just emedan de fått växa vilda. Den enda, som utöfvade någon tillsyn öfver dem, var Elisa, men hon hade så många andra åligganden, att den tid hon kunde ägna sina yngre syskon var allt för knapp för någon omdanande uppfostran. Tant Cilla inskränkte sig till att be dem vara tysta och hålla sig på afstånd, hennes nerver tålde icke vid dem. Allt emellanåt fingo de höra hvilket exemplariskt barn hon varit, samt att världen nu för tiden var upp- och nedvänd.

Majoren var mycket svag för alla sina barn och lät dem göra och låta hvad helst de behagade, förutsatt blott att de icke störde honom eller hans vanor. Att taga arbetet på allvar hade han aldrig i sitt lif gjort själf, och att andra skulle göra det tänkte han sig icke heller. För honom kunde barnen lugnt skolkat hela dagarna, om de velat.

Han var således ingen svår husbonde, men heller icke uppmuntrande. Han brydde sig ej alls om, ifall man fyllde sin plikt eller icke. I detta medvetande låg en frestelse till försumlighet. Sven Rise skulle godt ha kunnat sköta egna studier på bekostnad af barnens undervisning, utan att någon märkt eller klandrat det. Men han föll ej för denna frestelse, ty han fullgjorde sitt arbete inför Gud.

5

»Men, Irene, är du inte i ordning? De främmande kunna vara här hvilket ögonblick som helst», sade Elisa förebrående, då hon i skymningen kom in i hvardagsrummet och fann systemn uppkrupen i fönstret med en bok, snålt stjälande sista skymt af dagen.

»Strax», svarade Irene, utan att lyfta ögonen från boken.

Men Elisa, som såg att här behöfdes mer än ord, tog den från systemn, hvilken dock förtvifladt fasthöll sin skatt.

»Låt mig bara läsa ut kapitlet. Det är så spännande just nu. Kannibalerna äro alldeles på vippen att äta upp sir Reginald.»

»Det få de vänta med till i morgon», svarade Elisa. »Skynda dig. Jag hör en vagn köra öfver bron. Du kan ta din skära klädning i kväll.»

»Tror du, att de äta upp honom?» frågade Irene ångestfullt.

Christian, som satt filosoferande i en länstol, brast nu i skratt.

»Var du lugn, Irene», sade han; »du har ju inte hunnit halfvägs i boken än, och det har aldrig hänt, att en romanhjälte blifvit uppäten i de första kapitlen. Skall det nödvändigt ske, så inte blir det förr än på sista sidan.»

»Får jag titta där, söta, älskade Elisa», bad Irene.

Den söta, älskade Elisa lät verkligen beveka sig, dock icke ända därhän att lämna tillbaka boken; hon kände sin lilla syster. Hon slog upp sista sidan och lät Irene läsa ett stycke. Sir Reginald firade sitt bröllop där. Det var ju lugnande. Men Irene var ej fullt öfvertygad ändå; hans belägenhet i det kapitel hon höll på att läsa var så fasansfull, att räddning tycktes alldeles omöjlig.

Denna afton var majoren i sitt ässe. Att ha främmande roade honom mycket.

Gästerna kommo långväga ifrån, de flesta hade en eller par mil att åka, ty Elghyttan låg ensligt. Den långa byggnaden såg inbjudande ut, då ljussken välkomnande strålade ur alla fönster de anländande till mötes i senhöstkvällen. Bjudningarna på Elghyttan voro mycket uppskattade. Älskvärdt värdfolk, otvungen sällskapston, god mat och fina viner; hvad kunde man mer begära?

Tant Cilla förklarade alltid dagarna förut, att hon inte skulle orka vara med, men när festaftonen väl var inne, uppenbarade hon sig fin och elegant med ett återsken af sin forna skönhet. Visserligen försökte hon se lidande ut, men lyckades icke riktigt dölja hur road hon i själfva verket var. Råkade någon säga, att hon såg frisk ut, då fick hon genast utan ansträngning på sig den min, som tydligare än ord sade: ingen utom jag själf vet hur sjuk jag är.

Sven Rise såg Elisa i sällskap för första gången i kväll, och han kände knappt igen henne. Ståtligare än vanligt var hon i sin smakfullt enkla dräkt, men trots sin vänliga artighet oåtkomlig. Han visste knappt om han tyckte om denna förändring eller ej. Alla dessa människor kunde ju ej fullt uppskatta henne som hon förtjänade och det var harmligt, men å andra sidan var det så mycket mera värdt att ha fått röna verklig älskvärdhet af henne, då hon ej bjöd den åt hvem som helst.

Irene gick omkring och kände sig söt med det tjocka håret utslaget öfver den skära empireklädningen. Hon hade alldeles glömt sin oro öfver sir Reginald hos kannibalerna och lät sig med största välbehag smekas och beundras af tanterna.

Torvald hade egentligen tråkigt. Han var ännu i den åldern, då gossar lida af att vara fina och behöfva uppföra sig städadt. En stor tröst var dock att snaska i sig så mycket godt han kunde komma åt, och det var icke litet, då ingen tänkte på att sätta någon gräns för hans glupskhet.

Elisa upptäckte förvånande egenskaper hos Sven Rise. Hon hade ej tänkt sig annat än att han med sitt stilla och tillbakadragna sätt skulle vara tafatt och tråkig i sällskap, men det var han icke. Han hade stor förmåga att få folk att tala, ty han förstod konsten att intressera sig för andra. Och det var alltid något med hvad han själf sade. Han såg också så upplifvad ut, och det klädde honom. Kinderna fingo stark färg och ögonen glänste. Elisa tyckte det såg nästan onaturligt ut, och hon undrade om han

druckit. Men hon hade ej en enda gång märkt, att han lämnat öfre våningen för att gå ned i majorens rum, där punschen serverades och kortspelet var i gång. Dit försvunno herrarne för att återkomma mer eller mindre rödmosiga och lurfviga.

Rodnaden på kandidatens kind var dock af annan art än deras, mer eterisk och själisk om man så får säga.

Allt tar ett slut, så äfven festen på Elghyttan.

Stjärnorna brunno på himmelen, och natten hade redan börjat ljusna något, det var som en aning om morgongryning i rymden, då den sista vagnen rullade bort och ljusen omsider släcktes på Elghyttans gård.

6

Hösten öfvergick till vinter, dagarna blefvo kortare och julen nalkades. På Elghyttan hade man upptäckt, att kandidat Rise ej hade något hem att fara till under ferierna, och därför skulle han naturligtvis stanna kvar där han var. Alla voro glada åt denna anordning.

Majoren tyckte att ju flera han hade omkring sig desto bättre, Christian trifiedes med den oförarglige unge mannen, och hos tant Cilla stod denne fortfarande i hög gunst. Elisa, som märkte hvilket godt inflytande han hade öfver sina elever, såg gärna att han stannade. Äfven för sin egen del var hon glad åt det, ty hon fann sig så väl i hans sällskap. Det hände emellanåt att hon fick samtala ostördt med honom, och hon tyckte att hennes blick på lifvet vidgades i sådana stunder. Hon lärde sig allt mer inse värdet hos denne man, hvilken hon i början ringaktat. Mycket hos honom föreföll henne visserligen ännu egendomligt, men hon hade i allmänhet förmåga att taga människor sådana de voro, och icke sådana hon tyckte att de borde vara.

En halfmulen decemberdag stod hon i ett stort, ljust rum, hvars fönster vette åt söder. Allt var fint och smakfullt här, så omsorgsfullt iordningställt.

Elisa blickade upp mot himlen, väntande att få se solen bryta fram genom molnen. Den skulle säkert göra det snart, ty Gustaf Adolf väntades hvarje stund. Gustaf Adolf, hennes älsklingsbror, var född åt lifvets solsida. Åt solsidan skulle han alltid bo. Solsken låg i hans blick, och solen brukade alltid lysa öfver Elghyttan den dag han kom.

Det var länge sedan han varit hemma nu, vännerna sletos om honom. I våras hade han varit på Elghyttan en vecka för att visa sin nyförvärfvade hvita mössa. Sedan hade det burit i väg ut i världen, den glada, lockande världen. Roligt hade han haft under sommaren. Glada, korta bref hade då och då kommit till Elisa likt solglimtar, fulla af hafvets friskhet och ett ungt hjärtas halft svärmiska sommardrömmar. Från Marstrand hade han farit direkt till sin första termin i Upsala. Studierna hade han tagit lätt, studentlifvet var så nytt och roande. Hans bref, som aldrig dolde något, hade oroat Elisa, men hon tröstade sig med, att en glad ungdom som han måste ha en tid att så sin vildhafre. Så länge han var sann och uppriktig hade det väl ingen fara. Det sista brefvet, där han sagt dagen för sin hemkomst, hade oroat henne mest, ty det var ej så klart; där stod en mening, som hon ej begrep.

– »Jag har gjort en stor, ny, rik erfarenhet, som skall omgestalta hela mitt lif. Jag längtar att tala med dig därom, mitt hjärta är för fullt för att jag skall kunna säga mer ...»

Hvad kan han mena? tänkte Elisa, där hon stod i fönstret och vred på blomkrukorna, så att växterna skulle få fritt rum för sina blad. Hade någon kommit för att göra henne rätten till Gustaf Adolfs odelade kärlek och förtroende stridig? Elisa ställde stora fordringar på denna okända ungmö. Hvem kunde väl vara fullt värdig hennes ädla, solskensglada bror?

Gustaf Adolf! Det var ej förgäfves, tyckte Elisa, som hennes bror bar hjältekonungens namn; där var hjältegrej i honom, han måste bli något stort och framstående. Det skulle hon säga den okända. Men tänk om denna ej skulle förstå det? En beklämning grep Elisa, och hon kände en ansats af motvilja mot den drömda ungmön, som kanske snart skulle visa sig vara verklig.

Nu bröt solen fram klart och plötsligt och lyste bländande på nyfallen snö. Elisa ljusnade då i detsamma bjällerklang hördes från skogen. Det var ett godt omen.

Hon skyndade ned och ut att välkomna brodern. Det gjorde henne ingenting, att snön kylde foten och att den friska vinterluften trängde genom klädningens otillräckliga skydd. Snart mötte hon släden och hoppade upp bredvid Gustaf Adolf, som hälsade henne med sin vanliga pojkaktiga förtjusning. På gården kommo Torvald och Irene stormande, så att lasset var tungt, när det stannade framför porten.

I förstugan blef det Christians tur att välkomna. Syskonen stodo sedan lifligt pratande, tills en dundrande knackning på salsdörren förkunnade att majoren därinnanför väntade sin tur, otålig öfver dröjsmålet. Han var så rädd för kyla, att han aldrig vågade sig ut i den uppvärmda farstun utan

ytterrock och hatt, och så rädd för drag var han, att han stoppade bomull i nyckelhålen och aldrig lutade sig mot ett rottingstolsryggstöd.

»Pappa väntar, skynda dig in», sade Elisa, och Gustaf Adolf efterkom hennes uppmaning, i förbifarten tjufpojksaktigt ryckande ut bomullstussen ur nyckelhålet.

»Usch hvad det drar! Känner pappa inte det?» frågade han efter en stund.

»Drar det? Hvar då ifrån? Stäng bums!» utbrast majoren ifrigt.

»Nyckelhålet står ju öppet», sade Gustaf Adolf och visade bomullstussen.

»Stoppa genast dit den igen, din kanalje! Du är dig då lik!» sade majoren godmodigt skrattande åt sonens skämt.

På sin faderliga värdighet höll han aldrig och tålde godt, att man dref med honom.

Det var ej förrän på kvällen, sedan man sagt god natt, och Elisa och Gustaf Adolf af en tyst överenskommelse dröjt kvar efter de öfriga, som hon fick tillfälle att fråga honom om den mystiska meningen i hans bref.

»Jag anar, att du funnit en ny kärlek, som måste undantränga min», sade hon.

»Ja, jag har funnit en ny kärlek, men den skall icke undantränga dig», svarade han.

Hon märkte med vemod att, fast han såg på henne, var det icke hon utan det okända föremålet för den nya kärleken, som gjorde hans blick ljusare och varmare än hon någonsin tillföre sett den.

»Hvad heter hon?» frågade Elisa.

»Hon! Det är icke frågan om någon hon.»

»Icke?»

Elisa kände sig förbryllad.

»Men hvad menar du med allt detta? Tala rent ut. Hvarför håller du mig så här i spänning?»

»Elisa, jag har fått frid med Gud, jag har lärt känna och älska Jesus Kristus, min Frälsare», svarade han högtidligt och njöt af att få aflägga denna fulltoniga bekännelse.

Hon kände sig på en gång lättad och snopen. Det nya, märkvärdiga, som kommit in i hans lif och som hon både fruktat och känt sig dragen till, upplöste sig nu till rakt ingenting, tyckte hon. Och dock, när hon såg in i hans klara, öppna ögon, strålade henne något nytt och ovedersägligen verkligt till mötes.

»Hur har det gått till?» frågade hon mot sin vilja en smula kyligt.

»Jag kom för en tid sedan af en händelse, nej af Guds Andes dragning – fast jag då ej förstod det – att gå in i en kyrka, och där hörde jag en predikan, som träffade mitt hjärta, så att jag icke fann någon ro förrän jag fått frid med Gud. Elisa, har du frid med Gud?»

»Icke lefver jag i uppror mot honom.»

»Älskar du honom?»

»Jag vördar honom och söker uppfylla hans vilja så godt jag kan.»

»Det är icke nog. Du måste lära dig älska honom, du måste bli hans och han din.»

»Mig tilltalar det icke att draga ned religionen och profanera det heliga.»

Elisa kände sig blyg inför dessa ämnen, och hennes röst lät därför stel, hans däremot var idel värme.

»Är det profanation att älska Gud, så vill han ingenting hellre än bli profanerad af oss», sade Gustaf Adolf med öfvertygelse.

Elisa svarade ej, hon kände sig beklämd. Hon tänkte på de andliga inom olika områden, med hvilka hon kommit i beröring. Mer osympatiska än andra föreföllo de henne i allmänhet, om det nu berodde på att de verkligen voro sämre eller hennes fordringar på dem voro större. Prosten i församlingen hade stelnat till i högkyrklighet, så att han alldeles sammanblandade kyrkan och Gud. Sekterismen ansåg han innebära större fara för en kristen församling än superiet och andra uppenbara laster. Gick man blott ordentligt i kyrkan och hörde sitt prästerskap, behöfdes stort intet mer. Komministern var en välmenande, men svag man, slaf under människofruktan. »Hvad skall folk säga?» Det var hans förnämsta tanke vid allt hvad han gjorde, och därför ägde han ingen kraft. De

båda prästerna förstodo att i sitt ömsesidiga förhållande bevara det yttre skenet, men det var allom bekant, att de i själfva verket hade svårt att draga jämnt. De frikyrkliga voro ännu mindre i Elisass smak. Hon hade hört flere af deras predikanter. En och annan hade hon verkligen tyckt rätt bra om, men i allmänhet föreföllo de henne lika andliga profryttare, som täflade med hvarandra i att bjuda ut frälsningen till underpris. Skulle nu Gustaf Adolf bli en af dessa?

»Är du ledsen öfver den förändring, som försiggått med mig?» frågade han.

»Jag är rädd att se dig komma in i en osund riktning, du, som alltid varit så sund och naturlig», svarade hon.

»Genomsjuk har jag varit utan att veta det, men nu är jag sund», sade han.

Hon kunde ej dela hans entusiasm.

»Jag undrar om inte människor ofta taga frälsningen alltför lättvindigt», sade hon. »Predikanter finnas, som förestäfa en bön om syndernas förlåtelse, och bara man rabblar efter med läpparna, så är allt klappadt och klart för tid och evighet.»

»De mena icke att läpparnas bekännelse är nog, hjärtat måste vara med», försvarade dem Gustaf Adolf.

»Många misstaga sig i alla fall på deras mening, det har jag sett, och ledas så in i farligt själfbedrägeri.»

»Jag tror inte jag kommit in i något sådant själfbedrägeri», sade han.

»Och har du det, hoppas jag du måtte komma ifrån det. Blif ej ledsen på mig, min egen älskling, men jag är orolig för dig, jag har intet förtroende till andlig hänförelse.»

»Du förstår ej att skilja mellan svärmeri och hänförelse», sade han. »Svärmeriet vilseleder lätt, men hänförelsen är en kraft».

Hon såg kärleksfullt på honom. Samtalet plågade henne, därför att det uppenbarade en skiljaktighet mellan dem. Hon härdade ej ut med det djupa allvaret längre, trots det att hon af naturen var allvarligt anlagd.

»Jag hoppas», sade hon med ett försök till skämt, »jag hoppas att din hänförelse inte för dig in på så galna idéer, som en kringresande predikant utvecklade här i somras. Han hade fått en uppenbarelse, att världen skulle förgås en viss dag, jag tror det var den 27 juli. Folket upprördes. Somliga höllo på att förgås af skräck, andra lade ned sina sysslor, det lönade sig ju inte att göra något, då allt så snart skulle ta slut, och andra arbetade upp sig till osund extas under väntan på Kristi ankomst. Sådana galenskaper kan man komma på.»

»Ja, ifall man glömmer Jesu ord, att om den dagen och den stunden vet ingen, ej ens änglarna i himmelen, utan Fadern allena», sade Gustaf Adolf och tillade, läggande sin arm om systemns axlar: »Det gör mig ondt, att du inte kan dela min glädje öfver det som skett med mig.»

Hon kysste honom. Hennes ömhetsbetygelser voro aldrig stormande, hon slösade icke med dem, de voro alltid innerliga och äkta.

»Jag kan inte neka till, att jag känner mig litet besviken. Ser du, jag har drömt så högt för dig, tänkt mig, att du skulle bli något ädelt och stort, en hjälte.»

»Och tror du det förhindras däraf, att jag svurit Segerfurstens fana?» frågade han med en äkta hjälteglöd, som skulle gläda henne, om den riktats på något mera reelt och storartadt än det ringaktade och fantastiska läseriet.

7

En afton några dagar efter Gustaf Adolfs hemkomst hände det sig så ovanligt, att majoren satt ensam i sitt rum och lade patiens. Annars brukade han alltid tillbringa denna tid på dagen i hvardagsrummet bland de andra, spelande whist med dem eller läggande »diplomaten» för sig själf.

Steg hördes i gången utanför. Majoren lyssnade ängslig lik ett barn, som fruktar att ertappas under oloflig sysselsättning. Han drog en lättnadens suck, när Christian inträdde.

»Jaså, var det du, min gosse», sade han belåten. »Kom och intressera dig för min diplomat.»

»Hvarför sitter pappa här och inte däruppe som vanligt?» frågade Christian och vräkte sig i soffhörnet så makligt, som om han ej ämnade resa sig i brådkastet.

Det försatte majoren i riktigt godt lynne.

»Ser du, 'ombyte förnöjer'», svarade han undvikande.

Det egentliga skälet ville han intet fram med.

»Det trodde jag knappast förnöjde dig», anmärkte Christian; »jag har då aldrig sett dig byta patiens till exempel; du har lagt diplomaten hvar enda dag under alla de år jag haft glädjen af din bekantskap.»

Majoren svarade intet. Diplomaten var väl så intressant invecklad just nu. Christian bolmade ut ett tjockt rökmoln ur sin cigarr och nedlät sig att ge ett råd, som fadern först blef otålig åt, men sedan följde. Han ville att man skulle intressera sig utan att råda.

»Det är fatalt med Gustaf Adolf, som gått och fått för sig, att allting är synd», sade Christian efter några ögonblick.

Majoren såg upp, tacksam att höra den tanke uttalas, som han icke vågat fram med själf.

»Ja, du tycker det också?» frågade han förtjust och tillade i den tron, att han kom med en upplysning: »Ser du, uppriktigt sagdt, är det därför jag sitter här med patiensen.»

»Det begrep jag genast. Har Gustaf Adolf sagt något om den?»

»Ja, han påstår, att kort äro så många till förbannelse, att man inte bör ta i dem. Och patiens anser han vara tidsmördande. Det tycker nu jag är en förtjänst; hvad skall man annars ta sig till de långa vinterkvällarna?»

»Det är således för att göra honom till viljes, som du lägger din patiens i smyg?» sade Christian leende.

»Ja, ser du», försvarade sig majoren en smula förlägen, »jag vill inte plåga honom. Nu slipper han se korten. Men patiensen kan jag omöjligt vara af med.»

»Punsch tror jag rakt af du har midt på blanka hvardagskvällen», utbrast Christian plötsligt liflig vid åsynen af ett glas och en punschflaska, som stodo nästan dolda bland sakerna på ett litet bord bredvid soffan.

»Ja, ser du, det var så ensamt och ovant att sitta härnere så här dags. Det är jag inte van vid och måste göra något för att bli hemmastadd», sade majoren åter igen försvarande sig.

Han blef mycket lugnad, då Christian i stället för att klandra honom fyllde glaset och lät sig väl smaka.

»Ge mig litet också», bad majoren.

De drucko tvemännings, men majoren var ej vid riktigt godt mod.

»Gustaf Adolf säger, att man bör tänka på sin själ», sade han.

»Den tycker jag för min del inte är mycket värd att tänka på», sade Christian.

»Ja, det förstås, att man är en stackare, men man har ändå alltid en själ, som är dyrbar i Guds ögon, säger Gustaf Adolf.»

»Det är tids nog att tänka på sin själ, när man skall dö», sade Christian.

»Mor Inga i Hanebyskogen fick inte tid med det, hon, i höstas. Hon tänkte bara på sina fän, hon, ända in i det sista», sade majoren kuslig till mods för några sekunder, men tröstade sig snart

igen. »Gud är nådig och barmhärtig, han, säger Gustaf Adolf, och lönar en inte efter ens gärningar, så man kan ju få göra litet som man tycker då, eller hur? Ty, ser du, där synden öfverflödar, där öfverflödar nåden, säger Gustaf Adolf.»

»Och där nåden öfverflödar, där öfverflödar synden, tycks det», anmärkte Christian torrt.

»Hvad säger du? Ja, det var inte dumt sagdt; du är ett snille, Christian. Det ligger snille i släkten, ser du, snille och reumatism. Du har fått snillet, du, och jag reumatismen! Men det var otäckt det där du sa' i alla fall. Satan var ett snille han, ser du.»

»Så långt som han har jag då inte kommit ännu hvarken i snille eller ondska», lugnade Christian.

»Och det ska' du inte heller. Du ska' bli som Gustaf Adolf, det ska' vi båda, du. Han har det nog bättre ställt än vi, han. Men det är så omöjligt, det är så mycket man måste lägga bort, allting som är roligt, och hvad skall man göra i stället?»

»Ja, säg det!»

I detsamma kom Gustaf Adolf in. Christian betraktade sin bror med en sorglustig blick.

»Här ser du hur det går, när man vill börja med att göra fatet rent utantill», sade han. »Förändra oss själfva först innan du fördömer våra tidsfördrif.»

8

På söndagen ville Gustaf Adolf fara i högmässan. Elisa, Irene och kandidaten åkte med. Denne sistnämnde var mycket glad åt att få komma i kyrkan. Familjens medlemmar foro högst sällan dit och tycktes ej sätta i fråga, att någon skulle ha lust därtill. Kandidaten ville ej begära häst för sin räkning, och vägen till kyrkan var alltför lång att han skulle orka gå den till fots. En gång hade han vågat försöket, men gjorde ej om det.

Denna söndag var det solsken och klingande före. Man åkte i en stor täcksläde med nedfälld kur. Irene jublade. Att åka var hennes förtjusning, och att få sitta som en fullvuxen bredvid Elisa på framsätet med Gustaf Adolf full af lif och skämt midt emot och kandidaten att göra sig litet till för var hänförande. Friskt var det i morgonstunden. Solen glittrade nymornad på frosthvit skog. Hästarna trafvade jämnt och lugnt och bjällrorna klingade taktmässigt. Man var ute i god tid.

De fyra inne i släden hade trefligt under gladt samspråk. Men så småningom blef kandidaten tyst efter att i början af färden hafva förefallit ovanligt upplifvad. Elisa, som märkte förändringen, såg frågande på honom ett par gånger. Då försökte han rycka upp sig och bli liflig igen, men det ville intet lyckas. Hvad var det åt honom?

»Kandidaten mår bestämdt illa af att åka baklänges», sade Elisa plötsligt och reste sig i släden. »Byt plats med mig.»

»På inga villkor, jag kan sätta mig på kuskbocken», sade han, och en svag rodnad försökte färga hans allt för bleka kind.

»Nej, där är för kallt, och ni är redan förkyld; jag hörde er hosta i går kväll», sade Elisa. »Byt med mig. Irene mår också illa af att åka baklänges, men det gör inte jag. Jag sitter precis lika gärna där, det försäkrar jag er.»

Elisa bad bevekande och var tydligen besluten att få sin vilja fram, och Gustaf Adolf understödde henne. Sven Rise måste verkligen alltför illa att motsätta sig dem, och upp på kuskbocken skulle han knappt orkat klättra just nu. Men förödmjukande kändes det att nödgas byta plats med Elisa. Kroppslig svaghet var för honom ett tungt kors att bära, och han kände dess tryck intensivare i detta ögonblick, än när hans bana afbrutits. Det var ej medlidande han ville läsa i Elisas blick, då den hvilade på honom.

Till eftermiddagen hade Gustaf Adolf utlyst en andaktsstund på Elghyttan. Stora salen på nedre botten röjdes ur och bänkar och stolar flyttades in.

»Jag tror knappt jag vågar höra på, pojken kan ju komma af sig», sade majoren nervöst och drack vin för att lugna sig.

Tant Cilla kände samma oro som han, men tog bromkalium för sin.

Christian var nyfiken och intresserad. Han skrattade åt de andras ängslan.

»Hvad gör det, om han kommer af sig?» sade han. »Det är ju bara för sin öfverseende familj och några bönder han skall predika, och då är det väl inte så noga.»

Men när den utsatta timmen nalkades, och salen fylldes af människor, i hvilkas anleten lästes både andakt och nyfiken förväntan, då började äfven Christians hjärta klappa fortare för broderns skull. Glad var han att icke själf hafva sammankallat alla dessa för att tala till dem. Hvarför skulle de också komma så talrikt? Det var naturligtvis bara nyfikenhet. Tänk om Gustaf Adolf inte skulle kunna reda sig! Han var ju så ung och hade aldrig talat förr. Christian steg upp för att gå och styrka sin bror på sitt vis. Han tänkte råda honom till att söka inbilla sig, att det bara var trädockor och inte människor i bänkarna.

Men när han kom till det rum, där Gustaf Adolf var, fann han brodern på knä. Hastigt stängde han dörren igen och aflägsnade sig, behållande rådet för sig själf. Gustaf Adolf hade tydligen andra styrkemedel.

Hade den unge studentens närmaste anat hur han kände sig till mods, där han låg på knä inför Gud, skulle deras oro varit ännu större än den var. Gustaf Adolf erfor, att det är ingen lek och icke endast ljuflighet att fostras till ett Guds redskap. Gud tar hårdt i en, tvingar en ned på sina knän med en förkrossande känsla af egen oförmåga och stort ansvar.

Klockan slog sex, och Gustaf Adolf reste sig från bönen.

»Ja, nu gäller det, Herre», suckade han; »öfvergif mig icke!»

Och så gick han in i den upplysta salen. Han var blek, då han stannade vid bordet och kände alla blickar riktade på sig. Med ett starkt behof af hjälp slöt han ögonen och började bedja högt hvad hans hjärta kände. Och hjälpen kom. Aldrig hade den älskade Mästaren framstått mera lefvande för hans trosblick än i detta ögonblick. En visshet om att stå här på Guds befallning och ej af eget tilltag genomströmmade honom och gaf honom en stor kraft. Blott ett hade han att förkunna, men det var det högsta som nämnas kan, det var Guds kärlek uppenbarad i Jesus Kristus. Ungdomlig hänförelse och kärlek till Gud och människor vibrerade i hans tal. Alla lyssnade. Det låg något sällsynt gripande i detta föredrag, fritt från allt effektsökeri. Klangen var äkta, det kände hvar och en.

Predikan blef icke lång, och amen kom som en öfverraskning. Efteråt ville alla hälsa på Gustaf Adolf. Många grofva händer tryckte hjärtligt hans, och mången tåradt öga lyste af tacksamhet.

Majoren var mycket rörd och stolt.

»Min älskade gosse», sade han och tog Gustaf Adolf i famn, »du är en vältalare af första rang, du kan bli biskop, om du vill. Denna predikan kommer jag att ha godt af ett helt år.»

»Du hade fasligt brådtom», sade Christian; »orden snafvade öfver hvarandra i munnen på dig. Men hade du hållit på lite till, så tror jag rent af du omvändt mig.»

»Du var så vacker i din hänförelse, den klädde dig så», inföll tant Cilla och runkade på hufvudet.

»Dig kan jag stå ut med att höra; du förstår konsten att predika kort», förklarade Torvald.

»Jag förstod hvart enda ord», sade Irene och slöt sig smeksamt intill brodern.

Han böjde sig ned och kysste henne. Det omdömet satte han mest värde på.

Elisa stod tyst. Det var henne, som om hon sett Gustaf Adolf gå upp på en strålande höjd, dit hon ej kunde följa honom, då hon såg honom helt besjålas af en kärlek, som hon icke kände. Men hon ville ej, att de skulle glida ifrån hvarandra mer än nödvändigt var, han skulle ej alldeles behöfva sakna hennes sympati nu.

»Hvad det måtte kännas underbart att stå och tala ut så där hvad som fyller ens hjärta», sade hon till honom, då de öfriga skingrats åt olika håll och blott kandidat Rise var kvar.

»Ja, det är storartadt», svarade Gustaf Adolf, och hans ögon strålade. »Men det allra underbaraste är dock att få känna sig vara ett Guds redskap. Så eget det kan låta, men jag har liksom en annan känsla för mig själf nu än förut. Det är som om mina läppar blifvit helgade genom det stora budskap de fått uttala. Det blir en dubbel synd för mig hädanefter, om jag besudlar dem med häftiga ord, lögn eller förtal.»

»Ja, det är stort att vara en Guds människa», sade Sven Rise.

Gustaf Adolf vände sig hastigt om.

»Ni är det?» frågade han hjärtligt. »Det har jag haft en känsla af från första stunden. Låt oss vara bröder!»

Sven Rise lade sin sjukligt smala och fina hand i Gustaf Adolfs manligt stora och starka. Det blef ett trofast handslag. Elisa stod bredvid och såg det med sympati.

Det finns vänskapsband, som innan de knytas på jorden äro knutna af Gud i himmelen och därför bli till välsignelse och andlig kraft. Ett sådant knöts i denna stund.

Julen kom och gick i frid på Elghyttan. Ingen schism rådde inom familjen, fast där inkommit ett nytt element. Visserligen kände sig både majoren och Christian besvärade, då Gustaf Adolf kom dem för nära in på lifvet, men de tyckte alltför mycket om honom för att bli förargade. Dock togo de hans afresa lugnare än eljest, när han denna gång återvände till Upsala.

För Elisa var det endast tomhet. Hon saknade sin älsklingsbror mer än vanligt, det var så otillfredsställande att han rest, innan hon hunnit vänja sig vid allt det nya i hans väsen.

Sven Rise stod bredvid henne på gården och såg efter den bortilande släden.

»Er bror går en ljus framtid till mötes», sade han.

»Jag har alltid drömt mig att Gustaf Adolf skall bli stor», svarade hon.

»Storhetsdrömmar äro farliga», sade Sven Rise, vemodig vid tanken på hur han känt och ännu kände inom sig håg och krafter till ett större kall än det han nu fyllde. »Men det är stort att redan i unga år få ägna sig åt Guds rikes tjänst», tillade han med tanke på Gustaf Adolf.

»Ja, i den tjänsten får man ju ej sträfvä efter äreställen», sade Elisa.

»Man får bli allas tjänare. Och jag kan ej tänka mig något större än att, som han kommer att få göra, inför folkmassorna vittna om sin tro», sade Sven Rise.

Utan att han visste det hade under samtalet i hans ton röjt sig något af den saknad han kände för egen del vid tanken på sin undangömda plats. Elisa förstod honom och insåg plötsligt vidden af hans motgång. Hennes starkaste sympatier väcktes af att se hur undergifvet han bar den, utan klagan och utan afund för den hvilkens väg lyckades. Ibland hade hon tyckt, att han var en liten och tam själ, som kunde finna sig så bra i sina små förhållanden, men nu förstod hon, att denna hans förnöjsamhet var tillkämpad och så fullkomligt vunnen, att alla trodde den ligga i hans natur. Med sin tysta kamp och sina obeaktade segrar föreföll han henne i denna stund större än Gustaf Adolf med all sin ungdomliga kraft och hänförelse. Sven Rises uppgift i lifvet kunde ej vara mindre än Gustaf Adolfs, det stod med ens klart för Elisa.

»Den ene talar hänfördt till en stor mängd, men träffar kanske icke mer än ett eller par hjärtan», sade hon, »den andre framlefver tyst sitt lif bland ett fåtal människor och vinner kanske hälften af dessa.»

Hon talade långsamt och tankfullt liksom för sig själf.

Sven Rise betraktade henne med glad förvåning. Aldrig hade han väntat att hon skulle tala så, och därför föreföllo honom orden inspirerade. Han tog dem som en tröst från Gud. Är ej den ringa sysslan i Guds rike lika så viktig som den större? Beror ej allt på troheten? Sven Rise kände vikten af att hålla sitt ljus brinnande just på den plats, där Gud ställt honom, och icke under fåfäng längtan till en annan post låta elden slockna.

9

Vintern gick, det vårades, sommaren nalkades och med den kom Gustaf Adolf tillbaka.

Sven Rise var fortfarande på Elghyttan. Torvald och Irene skulle läsa ett par timmar om dagen äfven under sommaren. Elisa hade ordnat det så, förklarande det skadligt för barnen att gå lediga hela dagarna. Det egentliga skälet förteg hon, det fick ingen ana, kandidaten minst af alla. Hon hade genomskådat hans karaktär och visste, att han ej skulle samtyckt att stanna hela sommaren, om han ej fått göra nytta. Och att han skulle lämna Elghyttans hälsosamma skogsluft, förrän han af den blifvit tillräckligt stärkt att återtaga sina afbrutna studier, ingick ej i hennes planer.

Elisa och Sven Rise glädde sig tillsammans åt Gustaf Adolfs återkomst. Den frånvarande brodern och vännen hade ofta under de flydda vintermånaderna varit ämnet för deras samtal och blifvit ett starkt föreningsband emellan dem. Elisa talade gärna om brodern sådan han varit före den genomgripande förändring, hvilken gjort honom i viss mån främmande för henne. Sven Rise lyssnade alltid intresserad, och i gengäld kunde han sedan tala om detta Gustaf Adolfs nya lif, med hvars art han af erfarenhet var förtrogen. Elisa lyssnade som till ett ännu för henne dunkelt tal, men det lockade och drog, hon älskade att höra det. Hon skulle ju genom det lära sig förstå Gustaf Adolf bättre.

Gustaf Adolf kom. Solen strålade som vanligt den dagen både ur hans ögon och från himmelen.

Glad och munter var han, skämtsam och frisk. Men Elisaskarpsynta blick märkte dock snart, att där åter försiggått en förändring med honom. Hans glädje var ej af det upphöjda och hänförda slag som vid hans sista besök i hemmet, den kom blott från hans naturliga glada lynne. Men denna glädtighet föreföll ej ogrumlad som förr i världen, det gömde sig något bakom den. Detta något tittade fram ibland som en skärande kontrast mot den unge mannens af naturen soliga väsen.

På kvällen kom majoren tvekande med sina kort, färdig att gå ned med dem igen, ifall Gustaf Adolf skulle säga något. Men denne gjorde icke det, utan erbjöd sig i stället att vara fjärde man i ett whistparti. Majoren uttryckte sin förvåning och belåtenhet.

»Jag har blifvit frisinna igen», sade Gustaf Adolf vårdslöst.

Det var något i tonen som kom Elisa och kandidaten att utbyta en blick. Ingendera af dem såg något orätt i majorens patenser och whistpartier. Korten voro nämligen för honom ett jämförelsevis oskyldigt tidsfördrif. De hade därför ej gillat Gustaf Adolfs stränghet i julas och skulle nu sett ett framsteg i den frisinna han lade i dagen, om ej allt tydt på, att något dolde sig bakom den.

»Folket här har längtat efter dig, alla vilja höra dig predika», sade tant Cilla.

»De ha kyrkor och bönehus och behöfva väl icke mig», svarade Gustaf Adolf.

Hvarje hans yttrande styrkte farhågorna. Därtill kom att han undvek Sven Rises och Elisablickar, allt under det han skämtade och pratade med de öfriga.

När man sade god natt och gick hvar till sitt, gjorde han ingen min af att dröja kvar för att få en ostörd stund med systemen, som han alltid annars brukade första aftonen i hemmet.

Elisa stod tvekande några ögonblick, sedan han gått, så tog hon sitt parti och gick efter honom upp på hans rum.

»Hvad vill du?» frågade han kort och förläget.

Hon lindade armarna om hans hals och frågade ömt hur det var med honom.

»Jag mår bra», svarade han i samma korta ton och försökte undvika hennes blick.

Då detta icke lyckades, log han.

»Du ser spöken på ljusa dagen, det är ingen fara med mig», sade han.

Men hon lät ej föra sig bakom ljuset.

»Hvarför vill du inte predika mer?»

»Jag har ej längre något att säga.»

»Har du icke?»

»Smärtar det dig? Du såg aldrig mitt predikande med blida ögon, och nu sörjer du öfver, att jag slutat med det. Inkonsekvent som alla kvinnor! Jag trodde du stod öfver ditt köns svagheter, Elisa min. Mitt religiösa svärmeri, som oroade dig i julas, är borta. Det bör väl endast glädja dig.»

Men det gladde henne ej, sällsamt nog.

»Hur har du förlorat det?»

»Jag har svikit Segerfurstens fana och lidit nederlag.»

Hon skulle velat gifva hälften af sitt lif för att nu kunna vinna tillbaka åt honom denna tro, som hon en gång kallat svärmeri. Hon hade left sig in i tanken på honom med denna tro; nu stod han där utan, och hon såg, att han förlorat på att mista den.

»Gustaf Adolf, har jag någon del i detta?» frågade hon gripen af en plötslig oro vid denna tanke.

»Du?» upprepade han förvånad.

»Ja, genom det misstroende jag visade gent emot din nya själsriktning?»

I det fallet kunde hon vara alldeles lugn, försäkrade han; felet var ingen annans än hans eget.

»Tror du då ej längre på Gud?»

»Jo, så som de onda andarna tro och bäfva.»

Hon skakade på hufvudet.

»Du gör dig själf värre än du är.»

»Nej, det gör jag icke», svarade han och vände sig bort med ett trött uttryck, som skar henne i hjärtat; det var så olik honom.

»Jag tror ändå det», vidhöll hon.

»Det tror du därför, att du bara ser det för ögonen är, men Gud ser till hjärtat.»

Hon kände att han ville bli ensam, och gick därför, efter ett god natt ömmare än vanligt. Det var henne bittert att ej kunna trösta.

Sedan hon lämnat honom, vandrade han länge af och an i strid med sig själf.

Sven Rise låg sömnlös i rummet under, hörde stegen och undrade hvad de betydde.

»Du sof ej godt i natt», sade han på morgonen till Gustaf Adolf.

»Störde jag dig? Du bor ju under, det tänkte jag inte på. Så fatalt!»

»Bry dig ej om det, jag hade inte sofvit i alla fall. Det gjorde mig bara så ondt om dig.»

»Det reder sig väl. Jag skall inte gå dig vaken mer», svarade Gustaf Adolf lätt.

10

En afton, sedan man ätit kväll, och sommarnattens ljusa skymning långsamt sänkte sig öfver jorden, gick Sven Rise ut på en af sina så älskade ensliga vandringar bort åt ängar och skogar. Han följde gärna sin Mästaress exempel att gå ut i ödemarkerna och bedja. Guds närhet är mäktigt kännbar i naturens stora tempelsal.

»Hallå! Hvart går du?»

Det var Gustaf Adolf. Sven Rise stannade.

»Ut på en promenad. Kvällen är så härlig. Går du med?»

Deras röster klingade tydligt genom aftonens stillhet.

»Ja, hvarför inte? Jag har knappt råkat dig sedan jag kom hem, så mycket annat har jag haft för mig.»

Gustaf Adolf hade nu upphunnit sin vän. Han var lik sitt förra jag i kväll, sorglös och gladlynt.

De gingo genom trädgården ut på landsvägen till en liten byväg, som slingrade sig fram i skogsbrynet. Åt ena sidan hade de doftande ängar, där gräset stod högt och saftigt, snart färdigt för lien. Ån slingrade sig fram som ett blänkande band. Ljus, skugglös skymning drömde öfver nejden. På andra sidan om vägen stod skogen vakt. Det rika, mångfaldiga lifvet sof därinne, man kunde liksom höra det andas i tystnaden. Skumt och hemlighetsfullt var det åt det hållet.

»Gå vi för fort?» frågade Gustaf Adolf och saktade farten med en blick på sin följeslagare.

»Jag har ännu litet svårt att gå fort i backar», svarade denne och försökte dölja hur andfådd han var.

»Backar!» höll Gustaf Adolf på att utbrista, men hejdade sig i tid. Det var en stigning så liten, att han ej märkt den, men för Sven Rise var den en besvärlig backe. Det bådade intet godt. Nästan förödmjukad vid känslan af den kraft och hälsa som genomströmmade honom själf, betraktade Gustaf Adolf sin bräcklige vän.

Men Sven Rise hörde ej till dem, som älska att beklagas. Han fråssade aldrig i sina egna lidanden och tyckte icke om, att de uppmärksammades. Den hjälp han begärde af andra var att bli dragen ut ur sig själf genom att få intressera sig för dem.

»Låt oss sitta ned på stenarna här en stund. Det är så vackert, och luften är ljum», sade han.

Gustaf Adolf var genast med på det. Han förstod, att hans vän ej ville tala om sin klenhet, och därför låtsade han ej vidare märka den. I sin fulla längd sträckte han ut sig på marken, lade händerna under nacken och såg upp mot himmelen, denna underbara nordiska sommarnattshimmel. Allt var tyst, endast på afstånd hördes dånet från forsarna i skogen.

Gustaf Adolf var ingen drömmande natur, och därtill kom, att han på sista tiden blifvit rädd för sina tankar; följaktligen vände han snart sin blick från rymden till Sven Rise.

Denne satt ordentligt på en sten. Det ena benet hade han lagt öfver det andra, och händerna, som hvilade i knäet, omslöt hvarandra. Han satt i sin vanliga, något framåtböjda ställning och tog så rörande liten plats i världen. Han skulle sett ynkelig ut, om ej anletsdragen och framför allt de blå ögonen, som sågo ut öfver nejden, förtagit detta intryck.

»Rise, jag skulle vilja byta med dig», utbrast Gustaf Adolf. »Tag min styrka och hälsa, min arbetskraft och framtid och gif mig din själsfrid i stället.»

Sven Rise vände sig till honom, och Gustaf Adolf tänkte, att så kunde aposteln Johannes ha sett ut, när han lyfte hufvudet från Jesu bröst.

»Du har ingenting att ge, för hvilket du kan få själsfrid. Din kraft och hälsa stå ej i vägen för den», sade Sven Rise.

»Nej, jag vet nog det. Det behöfver du inte säga mig», svarade den andre bittert.

»Men hvad du tycks ha glömt är, att du kan få själsfrid för intet.»

»Du vet inte hvad du säger. Jag har affallit ifrån Gud.»

»Så vänd tillbaka till Gud.»

»Det är omöjligt. Mellan honom och mig står en mur af medvetet begångna synder.»

»Den muren kan borttagas och kastas i hafvets djup, om du har tro så stor som ett senapskorn.»

»Men det har jag icke. Och för resten, det där kan gälla om andra synder än min», sade Gustaf Adolf otåligt. »Du vet att det ges en synd till döds, och det är den jag begått.»

»Nå, då är du väl nöjd åt att vara skild från Gud?»

»Nöjd! Hur kan du förutsätta något sådant?»

»Om du begått synden till döds, vill du ingenting hellre än vara fjärran från Gud, och bör vara glad att hafva afkastat hans ok.»

»Du talar så underligt.»

»Skulle du då vilja ha det igen så, som innan du afföll?»

»Naturligtvis, men det är omöjligt.»

»Hvarför omöjligt?»

»Gud har förkastat mig.»

»Hur vet du det?»

»Hur jag vet det? Det känner jag väl.»

»Du tror, att din inre ofrid och den förkrossande känslan af skuld inför Gud äro bevis för att Gud förkastat dig? Och dock är det tvärt om. Det att du icke kan finna ro i synden är just Guds tag om dig.»

Gustaf Adolf teg. Kunde det vara så? Då funnes det ännu hopp för honom. Men nej! Det fanns väl en gräns äfven för Guds nåd, och i så fall hade han öfverskridit den. Detta sade han till Sven Rise, och äfven hvilka orsaker han hade att tänka så.

»Att synda och be om förlåtelse för att synda igen är att draga nåden till lösaktighet», sade han.

»Och för att undvika det har du förkastat nåden alldeles?» sade Sven.

»Hvartill tjänar det att skära af ogräset och låta roten vara kvar?»

»Till ingenting, det har du rätt i. Roten måste upp, din håg förvandlas, så att den vändes från synden till heligheten. Det kan du icke göra själf.»

»Nej, det vet jag.»

»Men Gud kan det», sade Sven Rise.

»Nå hvarför gör han det inte då?»

»Du flyr honom ju, i stället för att söka honom i tro. Tvifla ej på honom, utan kasta dig i hans armar sådan som du är med din synd. Ske dig som du tror, sade Jesus ofta. Man måste våga något på tron. Jag har hört en så målande bild af tron en gång. Ett litet barn var förföljdt och stod vid en öppen lucka i golfvet. Där nere var en djup och mörk källare, hvarifrån barnet hörde sin faders röst, som ropade: kasta dig hit ned; jag tar emot dig! Barnet såg icke fadern, bara mörkret, men lydde rösten och behöfde ej ångra det. Så kan trosgreppet om Guds löften stundom vara som ett språng i mörkret, men ännu aldrig har det språnget förfelats för någon. Faran ligger blott i att icke våga det.»

Gustaf Adolf var gripen. Han stod tvekande vid branten. Skulle verkligen de eviga armarna mottaga honom, ifall han vågade språnget?

»Det var en tid, då jag trodde», sade han, »och allt var ljust för mig. Men synden blef mig öfvermäktig, och nu är allt mörker. Jag hatar synden och bär hellre dess straff än den själf, och ändå kan jag inte bli fri ifrån den.»

»Men du vill bli det?»

»Visst.»

»Då vill du detsamma som Gud. Hvarför flyr du din enda räddning?»

Gustaf Adolf lutade sig tillbaka och såg upp mot natthimmelen. Tankar och känslor stredo inom honom.

»Om jag lämnade mig helt åt Gud, borde jag ju bli syndfri. Det trodde jag i julas, att jag snart nog skulle bli, men nu har jag fått se på annat, minsann», sade han.

»Om du i Jesu Kristi namn ger dig själf åt Gud, så står du inför Gud ren och syndfri som Jesus Kristus själf», sade Sven Rise med trons inspiration.

»Men hur kan det förlikas med att jag fortfarande faller i synd?» invände Gustaf Adolf.

»Fåret kan falla i dyn, men svinet vältrar sig däri. Det är stor skillnad att trivas i synden eller att känna den som sin bittraste plåga.»

»Inte hjälper det mig att sucka och lida af synden?»

»Jo, om det lidandet får drifva dig till Guds Son, som öfvervunnit den. För att få makt öfver den synd, som bor i dig, måste du kunna börja striden med vissheten om, att dess herravälde är brutet och dess dödsdom afkunnad, och den vissheten ges dig i tron på Jesu försoning. Sedan vidtager helgelsen, striden mot den vidlådande synden, och den varar lifvet ut.»

»Ja den, ja», inföll Gustaf Adolf lifligt; »det är just där man börjar kräftgången.»

»Ja, i fall man hugger in med egen arm mot synden i stället för att fly undan den till korset.»

»Men om man gjort det en gång?» sade Gustaf Adolf otålig; han tyckte samtalet gick i kretsgång.

»Så skall man göra det om och om igen. Väx aldrig ifrån korset! Endast Guds kärlek i Jesus Kristus kan omskapa hjärtat. Vid den kärleken gäller det att hålla fast för att draga öfver sig strömmar af välsignelse. Mycket vill hindra oss från att nalkas Gud, men det gäller att tränga sig fram och hålla fast och vara trogen intill döden. Den goda kampen för lifvets krona är en ständig Jakobskamp med Gud, ett bönelif.»

Dessa sista ord ljödo mäktigt och länge efter sedan de uttalats, ty tystnad följde på dem, en innehållsrik och tankfull tystnad.

Till sist reste sig Gustaf Adolf med spänstighet.

»Det är sent, låt oss gå hem», sade han blott, men klangen i rösten sade mer.

»Har du vågat språnget?» frågade Sven Rise.

»Ja», svarade Gustaf Adolf, och hvarje tum af hans varelse tycktes genomträngd af den förlorade sonens beslutsamhet att stå upp och gå till Fadern, »jag har vågat språnget, det var ju min enda räddning. Och nu vill jag börja lifvets Jakobskamp med Gud.»

11

Folket behöfde ej längre förgäfvades vänta på att få höra den unge studenten predika. Sedan han återvunnit den en gång förlorade friden, längtade han att få tala om sin trofaste Frälsare. Och han kufvade ej denna längtan. Hvarför skulle han?

Hans tal var ej vist och väl uttänkt, det hade sina formfel, men det fängslade genom omedelbarhet, hjärtevärm och sanning. Begåfning hade han dock äfven hvad framförandet beträffar, men detta blef aldrig så märkvärdigt, att det tog uppmärksamheten från innehållet.

Gustaf Adolf hade funnit sin rätta kallelse i lifvet. Präst ville han bli och ägna sig helt och hållet åt sin Herres tjänst. Hittills hade han läst på filosofie kandidatexamen, det var ej längre kvar än att han först kunde aflägga den och sedan öfvergå till den teologiska fakulteten.

»Det är bra. Du blir ärkebiskop med tiden», sade majoren.

Han hörde gärna sonen predika och blef alltid rörd till tårar, men rädd att bli för djupt gripen, öfvergick han hastigt från den rent andliga sidan af saken till den världsliga och spådde sonen en lysande framtid.

Elisa gladd sig åt omslaget i broderns sinnesstämning, men kunde ej låta bli att undra hur länge det skulle räcka. Detta nya lif, så fullt af växlingar och strider, förbryllade henne. Men hon tänkte att det kanske måste så vara, när en stark och liflig natur skall omdanas för evigheten. Från Gustaf Adolf vände hon sina blickar till Sven Rise. Här var lugnet. Männe efter genomkämpade stormar? Hon kunde ej tänka sig Sven Rise i stormen, ej föreställa sig honom upprörd, och dock visste hon, att hans känsla var djup.

Gustaf Adolf släppte ej sina studier under sommaren. Han och Sven Rise läste tillsammans, den senare mera för ro skull.

»Så lätt du har för det, allting går ju i dig som ett intet! Och det fast du ej pluggar utan bara hör på. Du skulle snart lämna mig långt på efterkälken om du toge i på allvar», utbrast Gustaf Adolf skrattande en dag.

Rise smålog litet.

»Det är bra synd, att du skall ha behöft afbryta dina studier», fortfor hans vän.

»Jag har ej helt och hållet afbrutit dem, som du ser; jag läser ju så godt jag kan för mig själf.»

»Du ämnar då återtaga dem?»

»Ja, när jag blir stark nog.»

Det lät så förhoppningsfullt.

»Men att du inte bara läser på ditt?»

»Jag orkar inte forcera.»

»Det behöfver du väl inte heller; läs så mycket du orkar. Släng din informatorsplats här och följ mig till Upsala i höst. Vi ska' bo tillsammans och ha trefligt. Jag skall nog vakta dig mot öfveransträngning, var lugn för det!»

Sven Rise skakade på hufvudet, men Gustaf Adolf, som var förtjust i sitt förslag, fortfor att tala för det, målande deras gemensamma studentlif i de ljusaste färger. Sven Rise lyssnade som till en skön musik. Hur gärna hade han ej velat!

»Du är klippt och skuren till läkare med ditt lugna förtroendeingifvande sätt. Och så väl det behöfs troende läkare vid sjuk- och dödsbäddar! Hvarför tvekar du? Är det pengar, som tryta dig?»

»Jag måste dröja med studierna, tills jag har kraft att ta i riktigt. En vinter till här skall nog göra mig frisk. Nästa höst kanske jag kommer med dig.»

Sven Rise tyckte att denna möjlighet gjorde lifvet så vidt och ljust.

»Inte skall du vänta så länge», sade Gustaf Adolf med ungdomlig ifver. »Du skall inte nöja dig med att bara gå här och andas, utan fråga en doktor för din hackhosta, och be att få något stärkande. Du skall lägga all din energi i att bli frisk nu under den tid, som är kvar af sommaren, och så komma

med mig i höst. Har du inte pengar nog, så har jag. Pappa ger mig så mycket jag ber om. Du hör oss till nu, ser du; du är mer än en bror för mig.»

Dessa hjärtliga ord gjorde Sven Rise godt, fast det ej föll honom in att taga emot det ädelmodiga anbudet. Majoren gaf lätt, så länge det fanns något att ge, och sönerna togo lika lätt, men den som kändes vid svårigheterna var Elisa. Hon beklagade sig för ingen, men Sven Rise såg tydligt, när det gällde henne, och han hade lagt märke till, hur pass svårt det ibland var för henne att få det att gå ihop. För ingen del ville han öka hennes dolda bekymmer. Gustaf Adolf måste således nöja sig med att ej få sin vilja fram. Han fick ej heller sin vän till doktorn.

»Det är ingen fara med mig; allt hvad jag behöfver är hvila och landluft», sade Rise lugnt.

Han trodde själf på hvad han sade och hade därför ej svårt att öfvertyga sin sangviniske vän.

»Nästa höst följer du med mig, Rise», sade Gustaf Adolf muntert, när han reste.

»Hvem vet, kanske redan på nyåret», svarade Sven Rise förhoppningsfullt.

»Elisa», hviskade Irene, »ska' kandidaten lämna oss så snart? Usch!»

»Vi få inte vara själfviska, utan önska det för hans skull», hviskade Elisa tillbaka.

»Själfvisk vill jag visst inte vara, men ändå önskar jag inte, att han blir fullt så frisk, att han lämnar oss redan i jul.»

Elisa svarade ingenting och var knappt medveten om, att Irenes ord mötte sympati där djupast inne i hennes hjärta.

Hoppet hade vaknat hos Sven Rise. Kanske skulle han på allvar kunna återtaga sina studier redan efter jul. Hur flitigt skulle han ej läsa, snart bli färdig och få en plats! Ett rikt kall skulle bli hans och kanske ett eget hem med – ! Nej, nu blef drömmen alltför djärf. Att få återtaga studierna och fortsätta vägen till ett verksamt lif, var det ej nog? Det var mer åtminstone än han vågat hoppas för ett halft år sedan. Människohjärtat kan då aldrig låta sig nöja. Får man något, vill man genast ha mer. Nej, det fick vara nog med studierna än så länge. Han kastade sig öfver dem med läskarlens kärlek och ifver. Så gärna som att ligga sömlös och vända sig i bädden halfva natten till ingen nytta, kunde han väl sitta uppe och läsa, tyckte han. Det gick allra bäst om kvällarna; han var aldrig så vaken som då. Bra kunde det ju också vara att pröfva sina krafter och att träna dem.

Undervisningen började intressera honom mindre nu, sedan hans eget arbete trädte i förgrunden. Men samvetsgrannare än förr var han dock i sin tillfälliga uppgift, just emedan han kände intresset slappas.

Allt emellanåt talade han med Elisa om sina planer. Det var så uppmuntrande. Hon ingick på allt med sådant intresse, glädde sig med honom åt hans förhoppningar och trodde på hans framtid.

Det var olik honom att med andra afhandla sina egna angelägenheter. Strängt taget gjorde han det icke heller; hvad han talade om var egentligen sin kära vetenskap och betingelserna för att rätt kunna fylla en läkares stora uppgift bland de lidande. Kom samtalet någon gång att röra sig kring hans person, var det alltid Elisa som bragt det därhän.

Längre fram på hösten tyckte hon, att han började se så klen ut, och bad honom ej öfveranstränga sig, men han bara skrattade åt hennes farhågor. Liflig och glad hade han blifvit sedan hoppet vaknat.

»Var det du, Rise, som hostade så rysligt i natt?» frågade majoren en morgon.

»Så ledsamt att jag störde farbror! Jag trodde inte det skulle höras, det är ju ett par rum emellan oss.»

»Det gjorde ingenting för mig alls, jag stoppade bomull i öronen, men du själf skall akta dig.»

»Det är bara en tillfällig förkylning. I natt lofvar jag att vara tystare.»

»Du skall dricka bröstsaft och hålla dig inne», ordinerade majoren.

Kandidaten drack bröstsaft och höll sig inne, men den tillfälliga förkylningen blef efterhängsen och tärde på hans krafter. Litet hvar började öfvertala honom att fara in till staden och fråga en skicklig bröstläkare, som bodde där. Ingen trodde någon egentlig fara vara för handen och Sven Rise

minst af alla, men det är ju aldrig bra att vansköta en åkomma. Därför for han på allmän begäran in till doktorn en morgon.

Följande dag kom han tillbaka vid middagstiden. Alla frågade intresserade hvad doktorn sagt. Sven Rise visade medikamenter han fått och upprepade några förhållningsregler, som blifvit honom föreskrifna.

»Då var det ingenting farligt?» frågade Elisa lättad, fast hon egentligen ej hyst några allvarsammare farhågor.

Sven Rise vände sig i detsamma till majoren, hvarför Elisas fråga kom att lämnas obesvarad, men hon fäste sig ej därvid; svaret var ju så godt som gifvet ändå, menade hon. Kandidaten var så lugn och lik sig; om han var litet blekare än vanligt, berodde det väl på en tillfällig trötthet efter resan.

Efter middagen gick majoren alltid ned i sitt rum för att röka och sofva. Sven Rise följde honom denna dag och bad om ett samtal. Majoren blef nervös åt en så högtidlig inledning.

»Det är väl ingenting ledsamt?» frågade han med en min, som sade, att i så fall ville han helst slippa höra mer.

»Å nej, inte just», svarade Rise med ett svagt leende.

Han hade tydligen svårt att komma fram med sitt ärende.

»Det är inte så ledsamt», sade han dröjande, »inte mycket åtminstone. Det är bara det att – att jag – måste lämna Elghyttan.»

»Hvad är det nu för dumheter?» sade majoren uppbrusande. Han tyckte aldrig om att bli störd i sina vanor. »Nu har jag inte tid att höra klagomål. Äro ungarne olydiga, så piska på dem, men låt mig vara i fred.»

»Jag har icke något klagomål mot dem», svarade kandidaten och beslöt att gå rakt på sak, eftersom tiden var knapp. »Jag kan ej längre fylla min plats här, ty jag har fullt utbildad lungsot.»

»Hvad säger du? Lungsot? Nej, det är omöjligt!»

»Doktorn sade så. Han undersökte mig noga. Det råder intet tvifvel därom», svarade Rise.

»Och det säger du mig så här tvärt! Människa, begriper du då inte att fara varligt fram med dåliga nyheter?»

Majoren var alltid mycket rädd för att bli upprörd, och därför tänkte han först blott på att hejda sin egen sinnesrörelse. Men när han såg den unge mannen stå där så lugn, trots sin svåra sjukdom, då vaknade majorens ömsinhet och gjorde sig gällande.

Han ville trösta både den sjuke och sig själf, därför fick icke doktors utsago gälla för någonting. Han vandrade af och an på golfvat, dragande fram det ena fallet efter det andra, där läkare misstagit sig. Naturligtvis hade denne doktor också misstagit sig. Lungsot! Gå på Elghyttan, och få lungsot, har man nånsin hört något så galet? Elghyttans luft, som var riksbekant för sin hälsosamhet!

Hur den gode majoren pratade, lyckades han åtminstone öfvertyga sig själf, att hans uppfattning var den rätta. Han ville icke bli motsagd och gaf därför ej kandidaten tid att tala. Att denne skulle få lämna Elghyttan kunde helt enkelt intet komma på frågan. Om det än vore, som doktorn inbillade sig, så vore det bara ett skäl till hvarför Sven Rise skulle stanna. Köra en sjuk människa på dörren, aldrig i lifvet!

»Du har ju ingenstans att taga vägen för resten, intet hem, ingen familj. Hvart skulle du ge dig i väg härifrån?» slutade han mera hjärtligt än finkänsligt.

»Till ett sjukhus.»

»Sjukhus! Liksom om det vore bättre än Elghyttan! Nej, här skall du bli frisk, min gosse, det skall du få se.»

»Doktorn trodde ej jag skulle kunna lefva vintern öfver», inflickade Rise.

Tanken på att någon skulle dö i huset förfärade majoren. Han hade aldrig sett någon dö och ansåg det som en särskild Försynens skickelse, att hans hustru sjuknat under hans bortovaro och dött, innan han hunnit hem. Aldrig skulle han kunnat öfverlefva att se henne gå bort; nu hade han blifvit sparad åt barnen, så att de sluppit bli fader- och moderlösa på en gång.

Sven Rises upplysning ökade, som sagdt, majorens förskräckelse och på samma gång hans ifver att bortförklara allt sorgligt. Likt ett barn höll han för ögonen, i den tron att faran därigenom afväpnades.

Sven Rise insåg att han vändt sig till orätt person. Men till hvem skulle han vända sig? Bort måste han ju och rymma kunde han ej. Att uppröra hela huset med den plötsliga underrättelsen om sin sjukdom hade han hoppats kunna undvika. Om majoren blott velat taga reson och låtit tala vid sig, kunde skilsmässan hafva försiggått så småningom och i lugn.

Nedslagen lämnade Sven Rise omsider majorens rum. Dennes hjärtliga omfamning och försäkran, att han betraktade den unge mannen som en kär son, hvilken på inga villkor skulle få lämna Elghyttan trots lungshot och allt, gjorde Sven Rise både ondt och godt. Hans hjärta rördes däraf, men svårigheterna ökades.

Som både Christian och Gustaf Adolf för tillfället voro långt borta, var Elisa den enda han nu hade att vända sig till, sedan majoren visat sig omöjlig. Elisa var klok och skulle nog förstå honom, men han drog sig för att gå till henne med denna angelägenhet, af fruktan, att själfbehärsknungen skulle svika honom. Åtminstone var det ej nödvändigt, att det skedde på ögonblicket.

Han gick in i sitt rum och satte sig i en bekväm hvilstol, som för en tid sedan blifvit ditställd, han visste icke af hvem.

Var detta samma rum, där han nyligen drömt så förhoppningsfullt om framtiden? Denna framtid skulle aldrig komma, det visste han nu. Döden väntade honom i stället. Nog ryggade han tillbaka för det fysiska lidande den kunde innebära, men en förskräckelsens konung var den honom dock ej.

»Min Gud, du har kallat mig, jag kommer», hviskade han, slöt ögonen och lutade hufvudet tillbaka.

Han var så trött, men en känsla af ro spred sig öfver honom, han hvilade på Fadersarmar. I denna stund tog han farväl af världen och vände sin blick mot evigheten. Banden löstes, som bundo vid detta lifvet. De voro icke och hade aldrig varit så starka som de, hvilka drogo hans själ till det osynliga.

Blott några månader ännu, veckor kanske, och han skulle stå inför sin Gud, skåda sin himmelske Konung. En känsla af salig bäfvan genomilade honom. Han öppnade ögonen hastigt, som om han sökt någon.

»Jesus Kristus, låt mig då varda funnen i dig!»

Hoppfullt och starkt steg det ropet ur hans hjärta, och en försmak af segern fyllde sjuklingens själ med kraft till den sista kampen.

Höstkvällens skymning smög sig in i rummet, tätnade först borta i vråarna, hvarifrån den hemlighetsfullt svepte sin slöja kring alla föremål.

Det knackade på dörren, som strax därpå öppnades af Torvald.

»Här är ett bref. Är kandidaten inte här?»

»Jo.»

»Hvarför är här så skvattmörkt? Sof kandidaten?»

»Nej. Kom brefvet nu?»

»Ja. Det är visst från Gustaf Adolf», sade Torvald och räckte fram det mot den vrå, hvarifrån hans lärares röst kom.

»Tack, Torvald.»

»Elisa bad mig säga, att kaffet strax är färdigt», fortfor gossen och tillade bedjande: »Och så, får jag inte låna 'Fältskärens berättelser'? Jag kan mina läxor nu?»

»De stå på tredje hyllan nedifrån längst till vänster», svarade kandidaten.

»O tack!» jublade gossen och lydde anvisningen.

»Torvald!»

»Ja.»

»Har du tänkt på att du skall dö en gång?»

»Nej, inte precis, men jag vet ju, att jag skall det.»

»Vore du rädd, om du skulle dö nu?»

»Nej vars.»

»Skulle du finna det svårt att lämna jorden?»

»Inte jorden just, men mycket här som är lifvadt.»

»Har du intet däruppe, som du längtar efter och som kan ersätta dig allt du måste lämna här?»

»Inte som jag vet just.»

»Skaffa dig det, Torvald, skaffa dig eviga skatter. De göra dig rik i lifvet, men allra rikast i döden.»

Torvald svarade ej, och då kandidaten i detsamma tände lampan för att läsa brevet, försvann gossen med Fältskärns berättelser, hvilka för ögonblicket lockade honom mer än de eviga skatterna.

Gustaf Adolfs brev var som en frisk fläkt från den värld Sven Rise höll på att göra upp räkningen med, men det hade ock mycket af det, som ej förgår i döden. Här var en vänskap för evigheten så väl som för tiden. Sven Rise försjönk efter läsningen åter i tankar, men så kom han ihåg Elisás budskap, släckte lampan och gick upp i hvardagsrummet.

Det var en inbjudande syn, som mötte honom där. En värmande eftermiddagsbrasa sprakade sällskapligt, lampan på bordet spridde ett behagligt sken, dämpadt af en rosafärgad skärm, och familjen hade slagit sig ned kring den mest aptitliga kaffebricka.

Det föreföll Sven Rise som en dröm, att han så snart skulle lämna denna angenäma lilla värld, där intet tydde på uppbrott. Ännu överkligare föreföll detta honom, när han slog sig ned på den plats man genast beredde honom i kretsen.

Majoren smuttade på sin kaffekopp, lade »diplomaten», var vid det bästa lynne och häntydde ej med ett ord på det samtal, som ägt rum mellan honom och kandidaten ett par timmar förut. En uppmuntrande nick, då den senare kom in, och ett belåtet: »Du ser så kry ut i kväll, medicinen du fick har tydligen en charmant verkan», visade hur han tog allt hvad han hört som ett betydelselöst skrämskott.

Sven Rise var böjd att tro detsamma, men då han med möda steg upp följande morgon efter en dvallik febersömn, sade han sig själf, att han måste tro på läkaren och handla därefter. Han stod ej till svars med att längre låta sakerna vara som de voro.

Lektionerna skötte han som vanligt den dagen, men de tröttade honom. Medvetandet om, hur sjuk han var, tycktes med ens hafva förvärrat sjukdomen. Alla krafter hade följt med hoppet om hälsans återvinnande, blott viljekraften återstod och fick nu ensam hålla honom uppe.

En stund efter middagen i skymningen gick han att söka ett enskildt samtal med Elisa. Han mötte henne i trappan och frågade om hon kunde ge honom några minuter.

»Några timmar om ni vill», svarade hon glädtigt; »jag har ingenting särskildt att göra före kaffet.»

De gingo in i hvardagsrummet. Hon satte sig vid fönstret. Hennes vackra, friska drag och kraftigt behagfulla gestalt framträdde i liffull kontrast mot den flyende dagern, som spred sitt bleka skimmer öfver henne. Hennes ögon lyste som stjärnor i skumrasket.

»Hvad stod det i Gustaf Adolfs brev?» frågade hon.

Han berättade åtskilligt ur brevet. Det föll sig svårt för honom att börja tala om sig själf, men det måste ju ske och helst så snart som möjligt.

»Det var egentligen ej om Gustaf Adolf jag ville tala nu, utan om mig», sade han slutligen.

»Jaså», sade hon.

Detta lilla ord kan uttrycka de mest motsatta ting, beroende på tonen hvarmed det uttalas. Det kunde ej vara tvifvel om, att icke Elisa kände det största intresse för hvad hon skulle få höra.

»Jag fruktar att jag måste lämna min post här förr än ämnadt var», sade han.

»Gaf doktorn er verkligen så godt hopp? Ni har berättat mig så lite om ert besök hos honom. Trodde han, att ni kan börja före jul redan?»

»Nej», svarade Sven Rise med ett vemodigt leende.

Så gladt deltagande hon var! Hon skulle allt komma att känna sig litet besviken, tänkte han och omtalade hvad doktorn sagt.

Var det den tilltagande skymningen, som gjorde henne så blek och släckte glädjestrålen i hennes blick?

Han berättade vidare om sitt besök hos läkaren. Hennes tystnad tycktes uppfordra honom till det. Hans röst var så lugn, som om han talat om en sak af ringa vikt.

»Men hur kunde doktorn säga er allt så förfärande rent ut?» frågade hon med möda, då hon ändtligen kunde tala.

»Jag bad honom därom och påstod mig kunna höra sanningen.»

»Sanningen!» upprepade hon. »Hur kan ni veta att det är sant? Doktorn kan misstaga sig.»

»Det tror jag icke. Han undersökte så noga. Och jag gör i alla fall inte rätt om jag handlar efter ett sådant antagande.»

»Hvad ämnar ni göra då?»

Frågan kom så ångestfull fram. Han kände sig manad att trösta och vara stark för hennes skull och bemödade sig därför om en oberörd, nästan glad ton, då han svarade:

»Jag tänker fara till ett sjukhus.»

»Åh, gör icke det! Tror ni inte, att vi kunna vårda er här?»

Hennes röst ville kvävas, men blicken tiggde honom om att stanna.

Han blef underlig till mods. Hvad betydde allt detta? Var det endast deltagande?

»Icke är det för att få bättre vård, som jag reser härifrån, tro icke det», sade han med känsla. »Jag tviflar hvarken på viljan eller förmågan hos er alla, men jag kan ej mottaga ett sådant offer.»

»Offer! Hur kan ni komma med det ordet i detta sammanhang?»

»Fröken Elisa, låt oss vara kloka nu! Hvarken ni eller er far, som jag redan talat med, vill lyssna till annat än hjärtats impulser, och hur önskar jag ej, att jag finge låta er råda! Men det duger icke. Låt oss vara praktiska! Att ni skall tänka på er själf begär jag ej, ty det är er visst omöjligt, men tänk på edra unga syskon. Min sjukdom är smittsam, och de kunna taga skada af ytterligare samvaro med mig. Det rum jag bebor blir nedsmittadt, är det kanske redan. Förstår ni inte, att jag måste bort?»

Det började blifva honom tröttsamt att föra denna energiska kamp mot sin enda återstående jordiska önskan.

»Nej, det förstår jag inte alls», svarade hon något lugnare.

Hon hade fattat ett beslut, och ifvern att se det genomfördt undanträngde för ögonblicket den smärta, som nyss hotat att kväfva henne.

»Ni måste stanna», förklarade hon, »det hjälper inte, att ni säger emot, ty jag har alla på min sida från pappa till lilla springflickan i köket. Ni har blifvit en af oss.» Här veknade rösten, hon behärskade med möda dess darrning. »Så gärna kunde jag låta en af mina egna bröder resa till sjukhus som er. Hvad tror ni Gustaf Adolf skulle säga, om ni öfvergaf hans hem nu?»

Elisa kunde ej få fram mera, rösten svek henne. Hon såg på hans bräckliga gestalt, där sjukdomen satt sin prägel, och hennes ögon fuktades. Det ädelt formade hufvudet, de själffulla, sjukliga dragen med deras harmoniska uttryck såg hon dunkelt genom glindrande tårar.

Elisa grät mycket sällan och aldrig inför andra, om hon kunde undvika det. Hennes första impuls var därför att skynda bort från honom, så snart hon kände själfbehärskningen svika, men hon lydde ej denna ingifvelse, utan stannade och lät honom se, att hon grät. För första och sista gången i sitt lif försökte hon inverka genom svaghet för att få sin vilja fram.

»Elisa!» utbrast han och sprang upp, då han såg henne dölja ansiktet i händerna och snyfta.

»Res icke!» bad hon.

Han tvekade och teg, hälft förtviflad men lycksalig på samma gång.

Hon drog en djup, darrande suck och såg upp till honom, där han stod belyst af den döende dagern och betraktade henne med en blick, hvori jord och himmel möttes, om till strid eller harmoni var ej lätt att säga.

»Sven Rise, lämna icke oss förrän Gud vill det!» hviskade hon.

»Gud kanske just vill, att jag skall lämna er nu.»

Hon skakade på hufvudet.

»Nej, vi behöfva er ännu alltför väl; öfvergif oss ej!»

Han gjorde våld på sin sinnesrörelse.

»Långt ifrån att behöfvas, skulle jag bli en börda», sade han och satte sig igen med ett försök att vara lugn. »För min egen del vill jag ingenting hellre än att få dö här, där jag känner mig så hemma, men jag vill förskona er alla från att bevittna min sista kamp. Den kan bli svår.»

De sista orden tycktes undslippa honom mot hans vilja, och han ångrade dem ögonblickligen, fruktande att de upprört henne.

»Och då skulle inte vi få omge er och hjälpa er!» utbrast hon med en så verklig och djup sorg, att han blef gripen i sitt innersta.

Han insåg att han skulle begå en grymhet mot henne genom att resa. Det var alltför underbart. Han stödde armbågen mot bordet och skylde ögonen med handen. Öfvervældigad af Guds godhet utgöt han i tyst bön sin tacksamhet för denna ömhet, som så oväntadt kommit honom till mötes i lifvets afton för att hugnande ledsaga honom genom de sista striderna.

Efter några minuter såg han upp, och sträckande ut handen mot Elisa sade han:

»Gud skall löna dig för detta, jag kan det aldrig!»

Rörd lade hon sin hand i hans.

Båda kände de, att de slöto ett högtidligt förbund, men det var ej för lifvet utan för döden. Öfver den innerliga känsla, som drog dem till hvarandra, föll föga af jordens stoft, men så mycket mera af evighetens rena glans.

12

Sven Rise stannade. Det blef ej mera tal om någon afresa. Hans sjukdom nämndes heller icke. Majoren hade föresatt sig att ej tro på den, och alla andra försökte också med olika framgång att blunda för den, allt under det den gick sin obevekliga gång.

Sven Rise ville hålla i med undervisningen till jul, ty förr kunde Torvald ej komma in i någon skola. Gossen förstod, att lärarens krafter ej fingo anlitas för mycket, därför gjorde han sitt allra bästa och Irene likaså. De togo så mycket som möjligt af arbetet på sig. Elisa hade ålagt dem detta, samtidigt med att hon underrättat dem om deras lärares sjukdom.

Det rörde henne att se, hur Sven Rise genom det undseende, som hans tillstånd, icke han, fordrade, blef ett redskap att utveckla det ömsinta och goda i barnens karaktärer.

Lektionerna voro ej så regelbundna numera, ty läraren var ibland för klen att lämna sitt rum, och aldrig tillät han sina elever att vistas där. Än det ena än det andra skälet hittade han på för att förekomma detta, men Elisa visste nog, att han endast ville skydda dem för smitta. Hon ansåg dock faran icke stor i det fallet, då alla försiktighetsmått vidtogos.

En gång, då han på två dagar ej orkat lämna sitt rum, knackade det på dörren och Elisa trädde in.

Han blef häpen, reste sig från soffan, där han låg, och bad om ursäkt för att han var klädd i nattrock. Men hon smålog och gaf honom en vink att lägga sig igen.

»Kom i håg, att jag är Elghyttans husmor, och för husmodern får ingen dörr vara stängd, allra minst den bakom hvilken någon ligger sjuk», sade hon med en så naturligt moderlig värdighet, att all hans blyghet försvann för en känsla af obeskrifligt välbefinnande.

Hon ville vänja honom vid att låta sig vårdas af henne, och det lyckades.

För henne blef den dagliga omsorg, hon fick ägna honom, en ovärderlig hjälp till att skjuta undan tanken på den förestående skilsmässan. Genom att noga följa sjukdomens små växlingar fram och tillbaka lyckades hon se bort från förloppet i dess helhet och glömde ibland den oundvikliga utgången.

Fram emot jul kom Christian hem efter att hafva varit borta och roat sig hela hösten med besök hos bekanta. Han drog sig för att träffa Sven Rise, om hvars sjukdom han blifvit underrättad i bref. Det var därför med lättnad han vid sin ankomst på kvällen hörde, att den sjuke redan gått till sängs. Christian var alltid tacksam för uppskof, när det var fråga om något obehagligt, äfven om detta var oundvikligt.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.